

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre frt 10.—

Félévre > 5.—

Negyedévre > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adnak vissza.

— 2 © Budapest, augusztus hó 16. © —

Krónika.

A tilalmas város.

— aug. 14.

Európai koronás vendégeket most nyolczvanegy esztendeje tisztelt legutóbb a falai közt Budapest, azaz hogy csak Buda és Ó-Buda, mert a szent szövetség nem is fáradt át a hajóhidon Pestre, ebbe a poros paraszt-városba.

Mint mindenki, aki az időben Bécsből Budára utazott: ő felségeik is Nyerges-Ujfalun át jöttek. Természetesen pompás, kényelmes hintókban. De a vörösvári úton, a régi *Freihans*, a hóhérszék közelében, kiszálltak a kocsiból és lóra ültek. Valamint az egész kirándulást, ezt is Metternich intézte. Jól tudta a bölcs kancellár, hogy a magyarok *pferdefexek*; a szent szövetségért is csak akkor lelkesednek, ha paripaháton van.

Tehát a három felséges jóbarát lovon vonult be Ó-Budára. Közül Ferencz császár. Jobbján I. Sándor muszka czár. Balján III. Frigyes Vilmos porosz király. A lovak pedig voltak csöndes vérmérsékletű, terjedelmes szürke herétek.

Nem mondom el, mely pompás diadalkapukon haladt át a menet, mennyi fehér ruhás szűz szórta a virágot, hogyan dörgött a taraczk és a vivát és micsoda szép német beszédet intézett a felséges urakhoz még az ó-budai rabbinus is... Pedig elmondhatnám, mert én véletlenül ama kevesek közé tartozom, akik ama jeles és emlékezetes dolgokat igen jól tudják.

A nagyanyám egy ó-budai ház hallatlan summáért: négy forintért bérelt ablakából mindent látott. És az én nagyanyámban ritka zsurnaliszta-tehetség lakozott. Víziónélvén tudta hatvanöt év múlva visszavarázsolni azt a jelenetet, mikor a hepe-hupás kövezeten nagy méltósággal léptetett a pikk király, a treff király, meg a káró király. Mert soha sem bírt menekülni tizenkét esztendősen lelkének impressziójától, hogy ama Ferencz császár a pikk király, a muszka czár a treff király, a német uralkodó pedig a káró király... Pedig korona se volt a fejükön, arany pálca se a kezükben.

És az én nagyanyám tudott egyéb fontos dolgokat is. Haj, az a híres soirée Buda várában, Batthyány grófnénál! Elment arra még a muszka czár is. A grófné a lépcsőházban fogadta a felséges urat és a kellő reve-

rencziák után bevezette a termekbe. Mélyen meghajolva, háromnegyed fordulással haladt fejedelmi vendége előtt s a nagy szála küszöbén hangosan jelentette az egybegyűlteknek: »*Sa Majesté!*« ... *Sa Majesté* azonban nem volt sehol. Az történt ugyanis, hogy ő czári felsége egy termen átmentében megpillantotta Orczy Teréz és Fanny bárónőket, Magyarország két legszebb hölgységét és — nálok feledkezett, nem törődve többé a szegény háziasszonynyal, ki csak tovább sasirozott a nagy szála felé.

Mindezek igen fontos történeti események az olyan fővárosban, amely a bécsi kongresszus óta nem látott eleven nagyhatalmasságot és vendégszeretetét csak Abdul Aziz szultánon meg Nasr-Eddin sahon gyakorolhatta. Mert még Milán király is inkognito csinálta adósságait az Angol királynő fogadóban, ha erre bódorgott!

Pedig de meg tudjuk becsülni a fejedelmi jövevényt, mi jó budapestiek! Milyen boldogok vagyunk, ha fővárosunk hasonlít egy kicsit az igazi fővárosokhoz, ahol koronás turisták is járnak! Hogy teletűzdeltük a láncz hidat nemzeti zászlókkal, mikor 1867-ben a szultán ási tozott itten és micsoda lelkesedéssel fogadtuk a szegény sahot! Olyan éljenzést vittünk véghez, hogy ő perzsa felsége megrémült; azt hitte: ribillió van. És mely büszkeségtől dobogott a szívünk, mikor legalább a walesi herczeg fáradt ide, egy kis komoly baccara végett! Hát hogy ünnepeltük Plon-Plont! A császárfürdői platánok alatt trónt állítottunk neki. A magyarság dísz, virága előtte járta az *abracadabrant* csárdást és a szünóra alatt a hölgyek a trón lépcsőire, a fölöttébb megilletődött fenséges úr lábához heveredtek. Ezt már nem a világtörténetből tudom, nagyrabcsült utókor, hanem a tulajdon két szememmel láttam. Szóval a kék úristennek Franciaországban sincs olyan gyöngy élete, mint minálunk a gothai udvari kalendáriom szentjeinek.

És még se jönnek ide a kegyetlenek; 1815 óta kerülnek még Ó-Budát is. Pedig most már azt is elengednénk, hogy lóhátra üljenek. Sőt garanciákat vállalnánk, hogy a rabbinus nem fog üdvözlő beszédet mondani. Nem bánnánk: jőjenek vasuton és ne ejtsék utba Nyerges-Ujfalut. Mert nyolczvanegy esztendő alatt megváltozott a geografia is.

Meg bizony. Európának a bécsi kongresszus korabeli mappáját Révai Leó tiz krajczárért sem váltja magához. Kinek kellene az ilyen elavult jószág?... És azon az ócska földabroszon mégis van valami, ami ma sem anakronizmus, ami ma is az, ami most nyolczvanegy esztendeje

volt: Bécs, a birodalmi főváros mellett egy vidéki város, afféle Brünn vagy Laibach: a szépséges szép Budapest.

A magyar királynak soha sincsen fejedelmi vendége. A szövetségesek, a koronás fők mindig csak az osztrák császárt látogatják meg az ő székvárosában. A vidékre nem járnak, hanem ha vadászni vagy hadgyakorlatot nézni; amely célra jó minden be nem épített terület. A vidék fővárosával nem törődnek ő felségeik. Ma nem él Európában potentáta, aki Budapestet látta, ha ugyan siheder korában nem utazott át rajta egyszer, éjjél után, az expressz-vonattal; mely alkalommal a perronon jelen volt Pekáry főkapitány-helyettes és gróf Zichy Jenő. De ő fensége aludt.

Nagyhatalmasságok urainak Budapestet nem mutatják meg. Tilalmas város. Az etiquettebe ütközik. Nem olyan nagy, mint Bécs; nem olyan kicsiny, mint Kremsier. És kiváltképen nem főváros. A német császár, az olasz király itt járása kellemetlen precedens volna. Prága, Gréc és Csernovic tüstént irigykednék.

*

...Egyébiránt ne tessék azt hinni, hogy e szélsőbaloldali ciceró alkalmá a czár utazása. Arra nem sóvárogunk, hogy a koronás látogatók 1815-ben megszakadt sorát most II. Miklós folytassa hirtelenében. Noha minden okos magyar ember becsülettel emelné meg a kalapját az orosz császár előtt, aki mint királyunk barátja jó. Hogy az ő szépapjának üzente meg Paskjevics Iván, Varsó hercege: „*La Hongrie vaincue est aux pieds de Votre Majesté*”?!.. Haj, sűrűbb fátyolt kellett nekünk más mult dolgokra vetnünk. A száznyolczvanegyezer muszka lándzsa és puska vége nem ütközik úgy át a fátylon, mint az az egynehány czölöp...

Az a mi bajunk most, hogy az orléáni herceg voltaképpen nem herceg, hanem király. XIX. Lajos-e, II. Lajos Fülöp-e, VII. Fülöp-e, nem tudom, mert nem vagyok vendéi nemes. Elég az hozzá, Franciaország és Navarra királya. Felsőleges úr. Ha csak fenséges ur volna, a Szent-Zsigmond kápolnában, a jó öreg palatinus sirja fölött járulna az oltár elé az ő menyasszonyával; amint járult Thurn-Taxis herceg, ki József nádor másik unokáját vette feleségül. Felsőleges uraknak azonban Budapest tilalmas város. A Szent-Zsigmond kápolna pedig Budapestben van. Tehát ez az új esküvő Schönbrunnban lesz. Bécs, a birodalom fővárosa a kötelező, mikor souverainról van szó. A vidék eltűnik. A vidék nincs.

De arra a vidékre, az ő hazájára, sóhajtván gondol a királyi hercegekisasszony, a szép és boldog ara. Szereti azt az egyszerű kápolnácskát; kedves neki a pora is. Mert magyar az a hercegekisasszony, olyan magyar, hogy azt szokta mondani: »Ha már Dorothéa a nevem, ugyan ne hívjanak Dorottyának, mert a Dorottya csak rút és vén lehet«. Ez egynehány tréfás szónak nagy az ékes-szólása. Így csak magyar leány tud beszélni; nyelvünknek ily aprólékos furcsaságát csak a mi lelkünkől lelkedzett teremtés érzi meg. Ő és az a vidék nem szakadnak el egymástól soha.

Jaákh.

Megcsendül...

Megcsendül im egy rég megszakított dal...

Ah, úgy vágyódom újra tentánad!

S piros rózsával, fehér liliummal

Csak telehintem újra a szobámat.

S mint rég — egy halk kopogtatásra lesve —

Várlak s úgy ejt a perczek röpte lázba.

Ah ráfogom már minden kicsi neszre,

Hogy lábad lépte, ruhád susogása.

Ugy ér az est, ugy ér az éj s te késel...

Ki tudja, hol jársz... Emlékszel-e még rám...

Csüggsz-e valakin lázas öleléssel...

Vagy nem ölelsz már senkit... Nem is élsz tán?

Nálad van, ami drága volt szívemnek,

Tünt ifjuságom minden vágya, álma,

Dalok melyek csak csókoztól teremnek,

Egy élet, mely most czélját nem találja.

Eljössz-e? Várlak: bármily késve jössz el.

Hervadhat rózsá, lilium szobámban...

Jöhetsz búsz, zordon, virágtalan őszszel:

Az én szívemben mindörökre nyár van.

Csak piros rózsát nem lelsz majd szívemben,

Elfojtott könyvtől mind fehérre sápadt...

S nem fehér ott egy liliumkehely sem,

Piros mind... Szívem úgy vérezett ulánad!

Telekes Béla.

A molnár azt hiszi, hogy a búza csak az ő malma kedvéért terem. Goethe.

*

A restség kinyitja az ajtót s belép az unalom.

*

Hánykódunk az élet tengerén: iránytűnk az ész s a szél — a szenvedély. Pope.

*

Az élet: két végtelenség közt egy pillanat. Plato.

*

A rossz szokás eleinte csak betekint hozzánk, aztán vendégünk lesz s végül úrnak tölja fel magát. Talmud.

*

Ha egy hiba elhal bennünk, a lelkünk örökököl.

*

Az ember utolsó hiúsága a sírfelirata.

Bóta kapitány második házassága.

Irta: VÉRTESI ARNOLD.

Bóta Lénárt kapitány volt a 62-ik gyalogezredben, mikor megismerkedett a második feleségével. Nem volt már valami fiatal ember, a negyvenhatodik évébe lépett. Esze ágában sem járt, hogy még egyszer megházasodjék. Két év óta özvegy volt s három kis leánya maradt az első házasságából.

Ekkor történt, hogy a házba, ahol lakott, (mert a gyerekek miatt nem lakott a kaszárnyában), egy szegény özvegy asszony költözöködött be a leányával s munkát kerestek, valami varrni valót. A kis leánykáknak épen ruha kellett s a kapitány is varratott velök. A fiatal leány többször átjött, előbb az anyjával, aztán maga is, mértéket venni, a ruhákat fölpróbálni, aztán megint igazítani kellett, megint újra fölpróbálni.

A kapitány szoba állt vele s megsajnálta szegénykét. Olyan gyöngye, vézna teremtésnek látszott, finom kis orczácskájával, nem erre a nehéz munkára alkotottnak.

— A minap láttam, hogy még éjfél után is sokáig égett a lámpásuk, — szolt a jószívű kapitány; — nem fárad el abban a sok munkában?

A leány sóhajtott s a kapitány abba hagyta ezt a beszédet.

— Ha valami munka lesz ismét, majd átüzenek, kisasszony, — igérte aztán.

S ime alig telt bele egy hét, már ismét akadt munka és attól fogva csodálatos, hogy mindig akadt valami munka a kapitányéknál.

A vén gazdasszony morgott s kiöntötte keserűségét a tiszt szolga előtt:

— Meglátja, Ferkó, nem lesz ennek jó vége.

Ferkó csettentett egyet a nyelvével. Ej haj, katona dolog. A kapitány úr nem pap. No bizony ha egy kicsit megölelgetné is azt a kis lányt, hát aztán?

A kapitány úr maga sem tudta volna megmondani, hogy történt, de hát biz az megtörtént. A negyvenhat éves emberre is rájön néha a bolond óra.

Utólag ugyan eszébe jutott Bóta Lénárt kapitánynak, hogy »ejnye, ejnye, nem kellett volna«; de az a baj, hogy az efféle mindig utólag jut az embernek eszébe.

Most már vakarhatta a fejét. Mikor a leány sírva jött, hogy megöli magát, beugrik a Dunába, a kapitány nem tudta, hogy mit csináljon:

— De Juliskám, édes kis Juliskám...

A leányt azonban semmiképp sem lehetett megvigasztalni. Oh, ha az anyja megtudja! Ha az egész világ megtudja! Ha többé nem lehet titkolni! Már most is remeg, hogy meglátják rajta. És ha majd eljön az az idő... Nem, nem, azt a szégyent nem éli túl. Előbb mérget iszik, vagy fölvágja az ereit. Akármiképp, de elemészti magát.

A kapitány karjai közé vette a zokogó leányt.

— De hát mit csináljunk, édes kicsikém?

— Ne hagyjon elveszni! — esdekelte a leány s két gyöngye karjával átölelte a kapitány nyakát.

A Bóta Lénárt lágy szíve megindult. Ha valamelyik más bajtársa lett volna a helyén, az majd elbánt volna a lánynyal.

— Szedtevette, ne jajgass itt nekem! Ha tetszett a multság, hát tessék a következménye is. Neked épen annyi részed van benne, mint nekem. Ha nem hagyta volna magadat csókolgatni, hát nem csókolgattalak volna.

De Bóta Lénárt csak a zokogó leányra tudott gondolni, aki oda simult hozzá, hogy mentse meg. És oly

fiatal volt szegényke, oly tehetetlen. Úgy pihegett ott, mint valami kis madárfióka, a kit kivettek a fészkeből!

Bóta Lénárt igazán sajnálja és ha lehetne másképp segíteni... de az a házasság, az bolond egy gondolat. Igaz, hogy a kauczió miatt lehetne, mert az még az első feleségétől megvan; de ily egy házasság. Az egész ezred megbotránkoznék rajta, tisztársai nem tűrnék meg. Egy varróleány! Nem, arra nem lehet gondolni.

Ámde nincs bátorsága azt szemtől szembe megmondani a leánynak, csak haboz, csititgatja, czirógatja:

— No, no, majd meglátjuk, édes kicsikém.

Már akkor ingadozott. Mikor aztán a zokogás napról napra megújult s egymásután következtek a kétségbeesés szívszaggató jelenetei, Bóta Lénárt kapitány megadta magát.

Végre is, gondolta magában, nem szabadulhat másképp. Aztán nem is oly rettenetes dolog negyvenhat éves korában egy tizenhét éves leánykát venni feleségül, a ki hálás lesz és fiatal szívének egész melegségével fogja csókolgatni, dédelgetni az embert.

Meg a gyerekeknek is jobb lesz így. Az ilyen leánygyermeknek anyára van szükségök. Hogy nőnek föl azok csak így az atyjok mellett, a ki igazán nem tudja, hogy mit csináljon velök? Gondos, anyai kéz kell azoknak.

A háztartás is mindjárt másképp menne, ha egy munkához, takarékosághoz szokott fiatal feleség kerülne a házhoz. Rend lenne s kevesebből megélnének. Holmi apró adósságokra sem volna szükség.

Mindent olyan szépen kiokoskodott most már Bóta Lénárt, hogy szinte csupa szerencse lesz neki ez a házasság. A leány ugyan kissé egyszerű, nagyon is egyszerű, de hát épen ilyen való neki, otthon ülő, dolgos, csendes, a kinek nem kell sem pompa, sem társaság.

Kissé azonban mégis restelli ezt a házasságot Bóta kapitány. Nem kellems az embernek, ha tudják, hogy a felesége azelőtt pénzért varrott s az uri házakhoz járogatott dolgozni. De ki fogja azt tudni Budapesten? Oda költözöködnek.

Mert itt az ezrednél nem maradhat tovább, az egész tisztikar fölzudulna ellene; nyugalmasztatását kéri tehát. Aztán keres a nyugdíja mellé valami polgári foglalkozást. Még jobban megélnék úgy.

Az ezredes csodálkozik, hogy miért akar quietálni Bóta százados, mikor még ilyen friss egészségnek örvend s mikor négy-öt év múlva őrnagy lehetne belőle? De Bóta százados megmarad a szándéka mellett; huszonhat évi szolgálati ideje van már, kifáradt, meg a családjára is gondolnia kell, apró gyerekei vannak.

— Oh, a képmutató! — fakadt ki az ezredes, mikor másfél hónap múlva hallották, hogy Bóta Lénárt megházasodott.

Egy év múlva a tiszték egyike, aki Budapesten járt, találkozott vele s azt a hirt hozta, hogy nagyon megöregedett s szomorunak látszik. A feleségével ment, aki majd elrepült, olyan czifra volt. Rá nem ismerne az ember a kis varrólánnyra.

— Az asszony meg is hívott, hogy látogassam meg őket, de Lénártnak, úgy vettem észre, hogy nem volt kedvére az, hát nem is mentem el.

Aztán sokáig nem hallottak bajtársai semmit Bóta Lénártról. Csak egyszer, valami négy év múlva, olvasták a hadsereg hivatalos lapjában, hogy tiszt rangjáról leköszönt.

— A szerencsétlen!

Találgatták, hogy valjon miért? Történt talán valami inkorrekt dolog? Nem akarták elhinni. Tudakozódtak, de csak annyit tudtak meg, hogy a sok adósság, a folytonos foglalások miatt történt, nem fordult elő semmi becsületbe vágó dolog.

Mindamellet a régi bajtársak most már nem óhajtották a találkozást Lénárral s egyik kapitány társa, aki azóta őrnagy lett s Budapestre helyezték át, nagyon kellemtelen meglepetésnek számította, midőn véletlenül találkozott vele az utcán. De ki nem kerülhetne s amint már egyszer kezet fogtak, a régi pajtáság érzete fölébredt a derék katonában, karon fogta a kopott embert s bement vele egy sörházba:

— No, most már beszélj, kedves pajtásom, hogy folyik a dolgod?

Bóta Lénárt felelete csak egy szomoru vállvonásból állt.

Mit is felelhetett volna? Az ócska kabát, a kétes tisztaságu ing, a foszladozó nyakkendő s a megöszült, ránczos, fakó arcz felelt helyette.

Pár pohár sört megittak együtt régi dolgokról beszélgetve. A Bóta Lénárt szemei kissé fölillantak, aztán ismét fölveték tompa, szomoru kifejezéseket.

— Nem tehetnék érted valamit, pajtás, — szolt az őrnagy.

Bóta Lénárt elpirult, egy perczig küzködött magában, aztán szemeit lesütve, halkán szolt:

— Ha van egy pár heverő forintod, amit kölcsön adhatsz...

Az őrnagy kinyitotta a tárczáját s átadta:

— Parancsolj.

Remegő kézzel kivett belőle Bóta Lénárt egy tizforintos bankjegyet.

Csak egyetlen egyet, nem többet.

— Ugyan, ne ceremóniázz, — nógatta az őrnagy s a markába akart gyömöszölni egy száz forintosat; de hiába, nem lehetett.

Mikor elváltak, az őrnagy Bótától lakását kérdezte, mire az egy darabig habozott.

— Nem igen találhatsz otthon, — mentegetődzött.

— De hátha irni akarnék neked valamit?

Arra megmondta lakását. Valami távoleső városrészben volt, ahol a szegény emberek szoktak lakni.

— Nagy nyomoruságban lehet, — gondolta az őrnagy.

S másnap mindjárt fölkereste.

Csakugyan nem találta otthon, csak az asszonyt. Síralmas állapotban, rendetlenül, össze-vissza hevert minden, össze-vissza, tört székek, szőnyegek rongyai, egy égszinkék selyem garnitúra, mely annyira mocskos és foszladozó volt már, hogy alig lehetett az igazi színét látni. A bútorok a sok hurczolkodástól, hányástól-vetéstől mind lehorzsolódtak s a mi elromlott, azt senki sem csináltatta többé meg. Vastagon belepett mindent a por s mocskos és inséges színe volt mindennek.

A gyerekek rongyokba voltak öltözve, félig meztláb s ijedten szöktek a másik szobába, amint az idegent megpillantották.

De az asszony maga, bár az ő ruhája is kissé kopottnak látszott, de drága szövetbe volt öltözve s csipkékkel és szalagokkal fölczifrázva. Megismerte az őrnagyot s nyájasan mosolygott, bár kissé szégyenlősen, hogy ilyen rendetlen állapotban találja őket.

— Mindig mondom Lénártnak, hogy ezek helyett az ócska bútorok helyett már ujakat kellene venni; de nem képzelem, kérem, hogy milyen nehezen lehet vele boldogulni.

— Az már igaz, — tóditotta egy piszkos vén boszorkány, aki bejött a másik szobából s akit bemutatott a fiatal asszony, hogy az édes anyja, de akit szeretett volna kitudszkolni, mert látni lehetett, milyen mérgező pillantásokat vet rá.

Az öreg asszony azonban, úgy látszott, nem veszi észre s csak pergett a nyelve és szapult a erősen a vejét.

Az ilyen embernek, akinek nincs miből megélni, nem kellene megházasodni. Hiszen ez csalás, az ő leánya rútul meg van csalva. Férjhez megy egy emberhez, aki katonatiszt s úgy viseli magát, mintha gazdag ember volna és aztán kisé, hogy semmije sincs, csak afféle nyomoruságos irnok egy biztosító intézetnél. No, ezért ugyan kár volt fölládozni a fiatalságát. Ilyen férjet kaphatott volna másformát is, nemcsak ily vént, özvegyet három gyerekekkel a nyakán. Most aztán jött hozzá még kettő. Maholnap fél tuczat lesz. Mindig több száj és mindig kevesebb harapni való.

Az őrnagy szegény barátjára gondolt. Milyen élete lehet annak e közt a két némben közt! Hallgatni minden nap szemrehányásaikat, túrni sértegetéseiket, látni ezeket a zsémbes, kedvetlen arcokat, a rendtelenséget, a piszkot, a gyermekek elhagyatottságát, a nyomoruságot, mely napról-napra nő.

— Maholnap éhen halhatunk meg, — panaszkodik az öreg asszony, — és cselédünk sincs már két hét óta. Nekem kell főzni, takarítani. Hát ezért adjuk férjhez a leányunkat? Ezért?

Végre sikerült a leányának az öreg asszonyt elhallgattatni. Megszontyolodva távozott az, sunyi pillantást vetve majd leányára, majd az őrnagyra, mintha azt akarta volna mondani:

— Jó, jó, megyek már, nem alkalmatlankodom.

Az őrnagyot fölháborította ez a pillantás; abban a nyomban fölkel, hogy távozzék.

A fiatal asszony legédeesebb mosolyával marasztalta:

— Hát már el akar menni?

S kis keze, az a gyermek kezecske, mintegy véletlen gyöngéden megérintette az őrnagy karját, hogy visszatartsa, míg szemei azzal a szemérmes, félénk és mégis biztató pillantással tapadtak reá, mely az öregebb uraknak különösen tetszik.

Az őrnagy azonban úgy tett, mintha nem venné észre, hidegen köszönt és ment.

Lent a lépcső alján találkozott Bóta Lénártnal.

— Szegény barátom! — szolt megszorítva kezét.

Bóta Lénárt lesütötte szemeit s komoran morogta:

— Nem tudom, meddig birom. A szívemet hasogatja, mikor látom, hogy szegény gyermekeim rongyokban járnak. S még veri is őket... Aztán az a gonosz vén asszony, az a keritőné, aki előbb az én kezemre játszott a leányát s most szeretné másnak a kezére játszani... Félek, hogy egyszer agyon lövöm mindnyájokat és magamat is. Az lesz a vége.

Meglátod, hogy az lesz a vége.

Ég-viz között.

I.

*Hajómat Afrika
Szellője ringatja;
Hozzám ver Ázsia
Fűszeres illatja:*

*De Európa úgy
Megsebzé szívemet,
Hogy irt nem hozhat rá
Se dél, se napkelet.*

II.

A tengeren nincs egy

Vitorla sem . . .

Most száll alá a nap

Nagy csendesen . . .

Te fényes tűzgolyó

Követlek én:

Avagy megdermedek

E földtekén.

Megállj! . . . már elhagyott

Lelkem fele.

Ő volt eddig napom . . .

Ne szállj te le!

Ha mind a két napom

Alámerül:

Hogy álljak én meg itt

Majd egyedül?

Erdélyi Béla.

MORTE SAISON.

Nyár vége.

— csüörtökön.

Kedves Kiss, a melanhólia szárnyait érzem magam fölött, s az északi szélben, amely tegnap körülbúgott, megtaláltam az ősz vitzkártyáját. O combien je regrette . . . stb. Már rég nem sajnáltam valamit annyira, mint ezt a szép nyarat, melynek a partéját készülök megirni. A jóvátehetetlen veszteség érzése gyötör, mint mikor az ember meglátja a hajában az első ősz szálát — nem, ott még nem tartok, hanem mikor teszem egy piczi darab zománcz letörök a fogárol, s meggondolja, hogy erről már soha többé nem irnak ódákat a barátai; ez mindörökre elveszett; fák újra virulnak s a szűk ujjak is visszatérhetnek, de ez többé vissza nem tér; emanczipálhatnak bennünket, jogom lehet a képviselőház elnökségére, s a szociális helyzetünk megjavulhat, de ez meg nem javul többé. Hin ist hin. Mondja, ha majd igazán rám borult az ősz, ha gardirozó mama leszek, s maguk majd a lyányomat fixirozzák, s nem engemet: akkor is ilyen szomorú leszek? Az én arcomról is olyan vakolat módjára fog lehámlani a smink, nevetés közben én is úgy a hiányzó fogam elé csücsörítem majd a számat, a függő nekem is úgy kinyújtja majd a fülem czimpáját, a szemhéjam nekem is marquise-zá hajlik a szemem ablaka fölé, s az én nyakam is olyan dupla gyepelővel kormányozza majd az államat, mint azoknak az asszonyoknak, akik azt tartják, hogy nem az évek száma teszi, ha csak az ember szive fiatal

marad?! Istenem, nincs az a tizenhat éves lyány, akinek a szive olyan fiatal volna, mint az övéké, s maguk mégis rájuk se hederitenek. Sosem felejttem el azt a szemrehányó nézést, amivel egy szürkülő szakállu szép donjuánt illetek, mikor egy téli vasárnap végig kísért a Váczi-utczán. »Ő gazember, ezt olvastam ki a szemükből, még csak rövid tiz év előtt is hogy a kalapunk alá néztél, s most már meg se látsz bennünket!«

Igaz, maga azt kívánja, hogy Pálmay Ilkáról nyilatkozzam, kompetensen. Tudja, beszéltem valakivel, aki ismerte őtet tizenhat éves kis lyány korában, akkor egy mollett kis fruska volt. De minthogy az ember huszonévig nő, ő is megnőtt és egyáltalában nem olyan mollett többé, s bármennyire kozmopolita is, az egész világot egyszerre nem tudná a keblére zárni. Félek, hogy az isteni grófné is úgy jár majd, mint a javakorában lévő elegáns és nagyvilági Kossuth Ferencz, aki negyven évi távollét után tulságosan szó szerint vette a sóhajtásokat, amikben haza hiják, mert a hon nem tud meglenni nélküle. Az isteni Ilka már öt éves számkivetettséggel úgy látszik szándékosan elfelejtett magyarul, s ha öt év előtt még tótosan racscsolt, mert az elegáns, most svábosan racscsol, mert az nyugati. A hangján meg pláne megérezik az ő arisztokrata rangja, mert az éppen csak a szalónok diszkrét susogására elegendő, de hogy egy kiállítási koncerten, unter freiem Himmel a mob mennyit fog belőle hallani, arra kíváncsi vagyok. Elhiszi, hogy kíváncsi vagyok?

Látja, kitör belőlem is az asszonyi *bosheit*. Megmondhatom az okát is, tudja, hogy nekem mániám az őszinteség, már tudniillik, hogy én legyek őszinte; azt nem szeretem, ha én hozzám őszinték. Hát tudja, én bennem nagy dégout él mindenki ellen, akinek a szeretetreméltóság a métierjéhez tartozik; s akik, akár ideálisan, mint a színpadon, akár kevésbé ideálisan, mint a bretlin, s végre egészen materiálisan, mint — no, ne ijedjen meg, kis szemérmes! — a kaszír trónuson, a testi tulajdonságaikból élnek. Ezeknek nem szabad megsértődniök, ha a közönség úgy tesz velük, mint az én szakácsném a csirkével: szétfújja a tollát, hogy nem kék-e a melle, örül, ha kövér és mérgeződik, ha sovány, s a libahúst minden körülmények közt többre taksálja a ludhusnál. De most, miután őszinte voltam, hadd legyek igazságos is. A kárörömet fölváltaná bennem a szánakozás, ha, amint a jelek mutatják, az isteni grófné ártatlan kis koketteriája fiascoval végződne. Persze, kokettirozni lehet kiskorú uniformisos cretinekkal, akik minden Szép Helénában Helénát látnak, lágyszivü reporterekkel, akik büszkén veregetik meg a saját vállukat: hogy hej, azt se hitted volna, mikor a dob-utczában *ticcs*-et játszottál, hogy valaha szabad bejárásod lesz a kuliszszák mögé, és ő, Ő, Ő-ő-ő!!! sajátkezüleg apellál a jóakaratra! — De nem hiába ábrázolják az országokat asszony-alakban, egy egész országgal nem lehet kokettirozni. Ám szó ami szó, Pálmay Ilka mégis kitünő, sőt genialis művésznő; született operett-primadonna, akit sem annak idején nálunk, sem most Bécsben, sehol sem méltattak teljes értéke szerint, s nem is méltathatnak, csak Angolországban, ahol a régi s kon-

venczionális szinpadi stílus a mozdulatok bájosága iránt különös érzéket, értelmet és fogékonyt öntött az emberekbe. Kérem, emlékezzenek vissza, milyen révelation volt az, mikor pár éve először láttunk itt minálunk angol tánczosnékat — s akik angol színészeket is láttak, kiolvassák a játékukból az angol okos okoskodást: a szinpadi művészet testi munka lévén, ott is a materiát olyan harmóniába és simulékonyt kell szerezni, mint a képírásban s a képfaragásban. S látja, alig ismerem primadonnát, aki a mozdulatai bájoságára, eleganciájára és kifejezőségére a Pálmay Ilkát csak meg is közelítené. S különösen az öntudatlan mozdulatokat, sőt az öntudatlanság mozdulatait senki olyan raffinirt öntudatossággal nem tudja alkalmazni, mint ő. Látja, mint a rizskásás ürühúsban, így találkozik nyugat és kelet, angol izlés és arab, operett és hastáncz. Pardon.

S enfin, mit akarnak? Az isteni Ilka szegény tovább akar dolgozni, nem akar megrokkantan haza jönni, hogy itt nemzeti kegyeletből éljen, mint ahogy eddig divat volt nálunk, s az ő hazafias kupléi mind csupa ártatlan kokettéria, egy kis izléstelenség, mint az ő fájó szivecskéjének egyéb reklámjai. Ne bántsák hát. Punktum.

Maga azt kívánja, hogy szegény itthon maradt létemre számoljak le a nyári szenzációinkról. Nem volt más szenzációnk, mint az isteni grófné. Hacsak azt a szegény kis huszárt nem veszem, a ki főbe lőtte magát egy, hogyis mondjam csak, mondjuk egy orphéline-ért, a ki ötödmagával árváldokja végig Európát és Amerikát. Nagyon sajnálom a szegény kis fiut, de azt hiszem, hogy a ki ilyesmiért ilyesmit tesz, nem is való egyébre. Maguk pedig nem igazi demokraták, ha emiatt az arisztokráciát támadják. Nem gondolják, hogy jobb, ha az orfeumban vannak, mint a főrendiházban?

Én most egy más lajdinántal foglalkozom, már csak úgy par distance. Egy cousineom tért vissza a minap Syltből, a hol halálosan beleszeretett egy porosz hadnagyba. Valami jótékony vásár volt, s a hat láb magas monoklis óriás egy bódé előtt állott marktschreiernek, s nagy garral hirdette, hogy odabenn egy kutyának meg egy macskának a bastardját lehet látni. Lefizették az egy márkát és bementek, a hol is nagy szemmeresztések után egy kutyát meg egy macskát vettek észre. A lajdinánt pedig megemelte a sapkáját, és könyvtől remegő hangon szólott: »Képzeljék el e szegény szülék szörnyü bánatát, a kik épp most veszítették el egyetlen gyermeküket! A temetés is megtörtént már — kérek egy kis alamizsnát für die armen Hinterbliebenen!« Ezzel körülményerőzött a sapkájával, s mire a cousine elé ért, az a szívet is beledobta a keppijébe. Lássák, ilyenek vagyunk mi. Hat láb, egy monokli, meg egy keppi, s mi szerelmesek vagyunk! Ugy-e mérgeződnek? Hát csak mérgeződjenek.

Nem, maga ne mérgeződjön, kedves barátom. Magával még nagy terveim vannak. A multkor maga nagyon káromkodott, mert valaki egy dedikációban örökifjunak nevezte. Tudja, majd ha én is örökifju leszek, őszbehajló nyári délutánokon fölhipom ide, s a terasszon meggyújtva szégyenszemre a számovárt, el fogunk báméskodni a

hegyek közzé, s nézzük, mint ereszkedik le rájuk a köd, s még mielőtt bekövetkezett volna a levelek hullása s a daru távozása, a levelek hogy zsugorodnak össze s a madarakon milyen didergés fut át. Kedves barátom, akkor majd legyen jó hozzám s ne hagyjon gondolkodnom, hanem beszéljen, beszéljen folyvást, tavaszról, a minek ősze nincsen, fehér fogakról, a miknek híja nincsen, napról, a minek árnyéka nincsen, amíg aztán kisüt a nyári meleg nap, s elüzi a ködöt, mint a roszt álmat, s akkor fogjuk a számovárt s ledobjuk a völgybe, s nevetünk, mint ahogy én nevetek most is, és maradok a maga furcsa barátója

Emma.

A kis herceg.

Irta: PAUL HERVIEU.

December közepéig a boisrose-i kastélyban még senkisémet tudta biztosan, vajjon igazán eljön-e a páratlan kis d'Oeully herceg, a ki ezzel a bizonytalansággal szenzációs fogadtatást biztosított magának. Valóban mindenki és minden sóvárgott a jelenléte után: a meghívottak sokasága, a kikkél már be volt jelentve, a házigazda szerfeletti szorgalma, a tervezett kirándulások, a kastélybeli mulatságok, sőt még a karácsony estéjén rendezendő nagy ünnepség is.

A boisrose-i kastély úrnője még nem ismerte a kis herceget, a ki férjének hajdan iskolatársa volt a kegyesrendiek kollégiumában.

S e felette kegyeletes emlék miatt a kastély ura első sorban formált jogot arra, hogy magánál lássa d'Oeully Szigbert herceget, a kinek látogatása miatt az anjoui és tourraine-i valamint a Champagne s a Provence kastélyai vetélkedtek.

A boisrose-i kastély urai — a szeretetreméltó házasok — a francia társadalom amaz elemei közé tartoztak, a kik maguk nemesítik magukat; vagyis miután szüleiktől tekintélyes vagyont örököltek, saját jószántukból elhagyták a Vincent nevet s elkeresztelték magukat Vincent de Gibré-nek.

Karácsony havában akarták mintegy felszentelni csodaszép lakóhelyüket, melyet a Loire partján építettek. A boisrose-i kastély renaissance-stílusban épült, hogy lehetőleg összhangzásban álljon a környékbeli úrilakokkal. Igaz, hogy az új tető tulságosan ragyogott még s hogy az időnek még sokat kellett végigsimogatnia a fehér facade-okat, hogy egy kis nemesi patinát varázsoljon rájuk. De gondoskodtak a tulajdonosok arról, hogy legalább a szalonokban legyen elég régi divatu butor; és itt kellő szorgalommal tanulván el a környékbeli nemesiség szokásait és izlését, csakugyan kitett magáért a tiszteletre méltó Gibré család.

A férfi egyébként jól megtermett uri ember volt, a ki kissé fontoskodva végezte nemesi kötelességét; jó ura volt a szegényeknek, különösen, ha kitünő ajánló-levelekkel keresték fel. Germaine de Gibré, az urnő, nagyon helyes kis teremtes volt, kifogástalan termetű, finom kedves arczu. Oly annyira kicsiny és simulékony volt, hogy senkinek sem jutott eszébe csak egy percze is, hogy külső megjelenését dicsérje vagy bírálja. Ugyszólván csak átlebegett az életen. A mi férjéhez való vonalmát illeti, meglátszott rajta, hogy egyetért vele abban a hódító szándékban, melynek végcélja a nemesség elismerésében állott; lehet, hogy azért tette, mert feltétlenül

engedelmeskedett férjének, de lehet, hogy azért is, mert szivecskéje szintén el volt telve ezzel, vagy hasonló tárgyú ambícióval.

II.

Az a meleg, szinte szenvedélyes fogadtatás, melyben a d'Oeully Szigbert herceg a boisrose-i kastélyban részesült, nem járt minden csalódás nélkül. A mikor a házi gazda egymásután felsorolta a vendégeket, végül erősen hangsúlyozva mondá: »Itt vannak Bramezonék is.« A kis herceg ebből azt következtette, hogy ily módon találkozni fog a kis Janka vicomtesse-szel, a kinek társaságát már hosszabb idő óta kereste. Mily keserves volt azonban meglepetése, a mikor hirtelen csak szemben találja magát Honoré vicomtesse-szel, Janka sógornőjével, a ki már jóval túl volt az ötvenen. De a kis herceg kedves udvariassággal, nem bosszankodott ezen a quiproquon és semmiképpen sem haragudott meg e ravaszságért a kastély urára, noha ez a megtréfálás szerinte inkább illet az ex-Vincenthez, mint Gibréhez, a nemeshez.

Vigaszképpen a kis herceg egy szempillantásra észrevette, hogy gyönyörű társaság gyűlt egybe ma este a boisrose-i kastély nagy szalonjában.

Itt volt a szép Choirieu asszony férjével. Mellettük Hélise-Quéde grófné, a ki bizonyára megérte azt, a mit a férje, a szintén jelenlevő bankár-gróf áldozatul hozott érte, a mikor hozomány nélkül elvette. Itt voltak Saint-Geoirék is, a kiknek esküvője a legutóbbi hónapokban nagy port vert fel. Ezekon kívül Nordensund báró, a rokonszenves svéd, a ki elhozta magával nejét, egy telivér párisi asszonyt, csudaszép szájut, a ki ugylátszik fogadalmat tett az örökös — mosolygásra. Bezárta a kört Nordensund nővére, ki férje kíséretében volt itt, Memblou báróval való házassága következtében francia asszonynya lett s ki ugylátszik valami északvidéki csodaforráshoz küldte el haját, hogy egyre szőküljön. Az bizonyos, hogy abban a teremben, a hol a Memblou báróné haja ragyogott s a Nordensund báróné fogsora villogott, két lámpát bátran lehetett volna nélkülözni.

A kis herceg, legalább felületesen, e válogatott társaság minden tagjával többé-kevésbé érintkezett. Eleinte nyájasan csak az általános társalgásban vett részt, de lassankint szeretetreméltóságával arra törekedett, hogy a hölgyekkel külön-külön is elbeszélgethessen.

Mikor a társaság zöme már oszladozni kezdett, legnagyobb gondja az volt, hogy elfoglalhassa a felét annak a kis pamlagnak, ahová Nordensund báróné ült le. És eléggé meg volt elégedve, a mikor még utoljára megnevetette s így fogai megvillogtatására kényszerítette a bárónét egy kis, nem éppen mulatságos történetkével, a mely talán épp azért volt mulatságos, mert diszkrét komolysággal mondta el.

Mialatt a társaság nagy része a theás és csokoládés csészekkel teli asztalkákhoz vonult, Szigbert megragadta az alkalmat, hogy a kis Saint-Geoir asszonynak elméje körül vizsgálódjék. És tette ezt a legdiszkrétebb figyelemmel, s kevesebb bizalmassággal. Állva maradt a kis kerek bársonyos szék mellett, a hol az asszony ült s híreket mondott el a fiatal asszony atyjáról és anyjáról, a kikkel nemrégiben a Bourgogne egyik kastélyában találkozott. Ez eléggé jól érezte magát, az nagyon jól; emez rosszul, amaz még inkább stb. Szigbert mint finoman érző herceg nyilatkozott meg s a legjobb lélekkel fogott hozzá, hogy jellemezze azokat a különféle egyéniségeket, a kik a nyájasan hallgató urnő családját alkotják Saint-Geoir asszony elegáns elismeréssel köszönte meg a híreket, s családjáról beszélve, teljesen elmerült a témában, a nélkül, hogy csak egy percze is másra tért volna.

A billardnál, a hol szívarozva együtt találta az urakat, Szigbert befejezte bemutató körutját a bájos Hélise-Quéde grófnénál. Melléje ült a kissé emelkedett bársonyos padra. Innen, mintegy uralkodva a játék zaján, úgy érezték, hogy azzal az érdeklődéssel, melylyel a golyók futását, találkozását, összeütközését és elválását figyelték, fel vannak mentve a társalgástól. S egy kissé meg is voltak elégedve egymással. A bankár felesége érezte, hogy a hercegi vér közelsége nagyon hizelgő rája nézve. Szigbertnek pedig tetszett ennek a kiöltözött szépségnek közelsége s élvezte a mozdulatlan, illatos bizalmas együttlétnék gyönyörét. S elvégre a billard-játék, mely közös gondolatokat keltett, felért azzal a társalgással, melyet e környezetben jelentéktelen dolgokról folytathattak volna. Így hát beérték mindketten ezzel az udvarias, kölcsönös hallgatással.

Az este már nagyon későre vált s a kis hercegnek alig volt ideje, hogy még egy-két hölgynek udvaroljon. Ami Germaine de Gibrét illeti, ő házi asszonyi minőségében annyira el volt foglalva, oly sokféle volt gondja, hogy az új vendégnek az első látogatás pillanataiban alig nyílt alkalm, hogy ezt a kicsiny, gyöngéd teremtést nagyobb figyelemmel kísérje, a mit pedig minden bizonynyal megérdemelt volna.

A mikor a kölcsönös »jó éjt« a szalon küszöbén, vagy a földszint téres csarnokában elhangzott, a kis herceg még mindig nem tudta, vajjon alapjában van-e oka arra, hogy] örüljön] annak, hogy eljött a boisrose-i kastélyba.

De aztán hirtelen elfogta a bánat, a mikor látta, hogy mint vonulnak fel a monumentális lépcsőn a társaság szép asszonyai, egyik a másik után, jobban mondva, mindegyik párosan. Látta a Memblou báróné gyönyörű silhouette-jét és halvány aranszinű haját, mely aztán egyszerre tűnt el a lámpák fényéből, mint valami futó csillag... Utolsók voltak a fiatal házások, a kik isten tudja miről beszélhettek, mert aztán hangosan felkaczagtak, s a kaczagás is lassan elhangzott s velük együtt eltűnt a titok is oda, a merre tartottak.

Szigbert végtére csak Gibrét látta maga körül, a ki nem győzött eleget hálálkodni a fényes vendég szeretetreméltóságán. Felkísérte a kis herceget szobájába, gondoskodott minden lehető kényelemről, tudakozódott minden kívánságáról, de ez csak kelleetlenül felelt s közel volt az ingerültséghez.

A mikor a házi gazda végre elment, a kis herceg gondolatokba merülve vetköztette le magát a szolgával. A morális rosszullet árnyéka vegyült az éj árnyaiba s borult el lelkén, melyet szívesen nevezett érzékenynek. Kezdte megbánni, hogy ide jött. Ugy érezte, hogy nem otthonos e férfiak között, bár nagyon szívesek, s nem az asszonyok között, bármilyen fényes és szerencsés külsejük legyen is. Ugy látta, hogy a sok házastárs között neki sehol sincs igazi helye.

S ez az elégedetlenség álmatlanságot okozott s így hosszú ideig állt háttal a kandallónak s vizsgálta az arczát a szemközt levő tükröben. S a mint nagyot és hangosan ásított, akkor tudta meg csak, hogy igazán egyedül van, mert még azt is elfelejtette, hogy kezével eltakarja a száját.

*

Másnap tíz órára volt rendelve a déjeuner, mert vadászatra készültek.

Ezuttal a kis herceg kedvtelése minden asszonyi vonás megnyilatkozásában teljes lehetett, a mikor vadászruhában láthatta a hölgyeket, a kik a kirándulásban résztvettek.

Nordensund bárónén egérszürke bársony vadászruha volt, mely gyönyörűen illett neki. Általvetett puskájával nem hasonlított ugyan amazonhoz; de eléggé vállalkozó szelleműnek látszott. Choirieu asszony kék posztó ruhában volt s a haja mintegy háromszögbe volt csavarva, a mi semmi esetre sem volt harcziás, de annál inkább szinpadias. Hélise-Quéde grófné pedig vörhenyes cheviotte ruhában pompázott s pompásan festett.

Gyönyörű érzés volt Szigbertnek az a tudat, hogy utnak indulhat annyi bájjal, mint a melyet első tekintetre látott. Már érezte is, mily nagyszerűek lesznek azok a pillanatok, mikor a szép társnők egyikével vagy másikával elbeszélgethet a fák alkotta szoros szomszédságban. Már azok a kedves helyek is eszébe jutottak, amik ilyenkor magános utak végén szinte kedveznek a díszkrét csevegésnek. Vagy talán még jobb lesz itt-ott előre sietni valamelyik vadászkunyhóba, megelőzve a többieket s ott pihenni és beszélgetni, kelletlen hallgatódzók nélkül.

De a mikor éppen utnak indultak, Gibré félrevonta a kis herceget, hogy bizalmasan imígyen nyilatkozzék:

— Érthetőnek fogja találni, kedves barátom, ha lehetőleg távol tartom azoktól a hölgyektől, a kik ma megszerencséltek azzal, hogy a vadászon részt vesznek. Nordensund báróné még sohasem volt vadászon. Choirieu asszonyról nem tudom: jó vadász-e, de a kételkedésben legjobb a bizalmatlanság. Ami Hélise-Quéde grófnét illeti, ő rendkívül szenvedélyes vadász s tegnapelőtt esett meg rajta, hogy egy pár seréttel boldogította az egyik hajtót. Ebből láthatja, hogy legjobb lesz, ha velem együtt távol tartja magát tőlük.

— De hát akkor hová fogja őket tenni?

— A férjeik mellé... Közéjük foglalom... Ugy bizony! fejezte be Gibré fenségesen bölcs mozdulattal.

Ez az egyszerű figyelmeztetés egyszeribe szétfoszlatta mindazokat a szép reményeket, miket a kis herceg e mai kiránduláshoz fűzött. S daczára a férfiak kíséretének, mégis a hölgyek voltak azok, a kik legjobban betartották e szabályokat. És a vadászat befejeztéig, mely egyébként semmi balesettel nem járt, d'Oeully herceg mégis a legnagyobb halálos bűnnek tartotta csak egy lépéssel is közeledni a veszedelmes vonalhoz.

*

Az estélyen, mely a napot befejezte, a kis herceg azzal akarta értékesíteni az időt, amit a hölgyeknél hasznosan nem tölthetett, hogy közkívánatra énekelt. De daczára Memblou báróné jóakarátának, nem voltak képesek egy duót találni, mely mindkettőjük műsorában benn lett volna s ily módon barátságosan összeházasítani hangjukat, ahogy ezt a fiatal ember mindjárt remélte.

Az elragadó kis Saint-Geoirnénál, a kinek szintén csinos hangja volt, ez a nehézség nem forgott fenn és Szigbert néhány próba után megegyezhetett volna vele. Csakhogy az asszonyka férje szintén értett a zenéhez és énekhez és Saint Geoir asszony a fiatal menyecske szerénységével protestált: hogy így, úgy, nem éri magát elég erősnek egy szokatlan hanggal szemben, mert ő csak a törvényes partnerével tud énekelni, a kivel rég összezokott.

Olyannyira, hogy az ének meghallgatásához sorakozott párok között a kis herceg magára maradt és arra kellett fanyalodnia, hogy egyedül, teljesen egyedül énekeljen. És magányos hangja, a mint végig rezgett a teremben, még jobban értésére adta helyzetét, érezte vele elhagyatottságát s mintegy fülébe zugta a magány keserveit. És a hölgyek tapsoltak s a férjeik szemébe mosolygva mondogatták, hogy a kis herceg éneke nagyon szép. volt.

IV.

A következő nap aztán igazában megtöltötte a fiatal hős keserű poharát.

Havazott kissé s vékony hólepel takarta le a tájat. Minden vadászterv tehát dugába dőlt. De Szigbertet értesítették, hogy az elmaradt vadászat pótlásául kirándulást tesznek egy közeli apátság romjaihoz, melyet már azért is érdemes volt megnézni, mert ott likört sohasem gyártottak.

Szigbert nagy gondot fordított öltözetére s a lemenést mindaddig elhalasztotta, míg csak attól nem kellett tartania, hogy kérését udvariatlanságnak tarthatnák. S mialatt lement a lépcsőn, elgondolta, hogy végre mégis csak magára fogja vonni a hölgyek figyelmét s kissé a kegyeikbe jutni. S a mikor az előcsarnok lépcsőfokán lágy orosz csizmáiban megjelent, szőke bajuszával, mély kékszinű szemével, a magas prémgallértól eltűnt rózsás arczával, melyet a hóvilág élönyösen beragyogott, tényleg egy kis világhódító benyomását tette.

De csakhamar búra vált reménye, látván, hogy minden iparkodás hasztalan volt. A hölgyek közül egy sem volt még itt. S a bánat csakhamar keserűséggé változott, mikor Gibré hirül adta, hogy a hölgyek egytől-egyig lemondtak a mai kirándulásról.

Daczára, hogy a férfi-társaság nem igen volt innyére, mégis helyet kellett foglalnia Hélise-Quéde a bankár-gróf és Memblou báró között; amaz szerfelett beszédes, emez meg álmos volt. Velük szemben Choirieu az arczát fintorgatta, Honoré de Bramezon gróf pedig öregesen és kellemetlenül élénkült.

Utközben, úgy jövet, mint menet, szó volt az asszonyokról, a kik a kirándulásról elmaradtak s Szigbertnek semmi alkalmat sem nyílt, hogy a társalgásba elegyedjék. Férjek beszélgetése volt ez, egy-egy csipős, de szerető megjegyzés, nyájas kritika, a mik mind azt mutatták, hogy a férjek meg vannak elégedve nejeikkel és önmagukkal is. Végre beállott egy fordulat: a tegnapi vadászat révén az állatokra került a sor. De Szigbert itt sem tudta észrevételeit alkalmazni, mert elvégre is csak arról volt szó, hogy Nordensund báróné módfelett szereti a kutyákat, Saint-Geoir asszony imádja a madarakat, és hogy a hölgyek általában nem szeretik a kigyókat, melyek szerencsére nem gyakoriak ezen a vidéken.

*

E reggeli megróbáltatás után még egy adag fekete leves várakozott a kis hercegre. Gibré jött és csakhamar kiszakította a hölgyek köréből, a hol már vígan kezdte az udvarlást, elhurcolta magával a szomszédos kastélyokba látogatóba.

Gibré ugyancsak kihasználta vendégét, a kinek a prestige-zse alatt mutatta be magát, különösen azoknál a családoknál, a hol tudta, hogy nem igen fogadják tárt karokkal. Nagyszerű alkalom volt ez Gibrének, hogy ily alkalommal hívhatta meg a környékbeli nemességet a karácsonyi ünnepekre, melyeket rendezni szándékozott. Ugy, hogy magával hurczolván hercegi vendégét s halálra fárasztván őt, lassanként összeszedte a nemesek javát, különösen azokat, kikkel Szigbert némi rokonságban állott. Gibré mindenütt egyformán mentette ki nejét, a miért ez utjára el nem kísérhette: sok vendég van most náluk, két gróf, két grófné, két báró, két báróné; Choirieu-éket csak melleleg említette, mert ezeknek csak nemesi prédikátumuk volt; Saint-Geoirékról pedig meg sem emlékezett, mert ezeknek még ez sem volt. Nem mulasztotta el továbbá felhozni, hogy december 25-én hangverseny lesz, talán szini előadás, kivilágított fák, tombola stb.

É körutazás alatt Szigbert gyakran kedvet érzett arra, hogy a saját személyét illetőleg a megjelenés tekintetében protestáljon; hátha addig nem is tartózkodhatik Boisroise-ban. De Gibré kérésleg és egyben szinte parancsolólag az ellenkezőt bizonyította s így minden védekezés hasztalan volt.

V.

Egynéhány napig a kis herceg még mindig érezte, hogy sehol sem leli helyét. Belefogott a zenébe Saint-Geoir asszonnyal és Saint-Geoir ural. Egy kis szindarabra készült Mélise-Quéde grófné Nordenfund bárónéval s ennek betanulására szentelte idejét, természetesen a gróf ur és báró ur állandó jelenlétében. S abban a mértékben, a melyben a társaság elismerte Szigbert kedves szolgálatait és nyájas modorát, azonképpen érezte ő, hogy benséjében egyre nő a rossz kedv s az ingerültség a többiek és önmaga ellen.

Oh, az bizonyos, hogy apró szolgálatokkal mindenki kedveskedett neki. A férjes emberek kijelentették, hogy rendkívüli szeretetreméltó és soha vérbeli herceg ennyire dicsően nem viselkedett. A mi a hölgyeket illeti, ezek teljességgel el voltak ragadtatva és pedig egyértelműleg, kétségbeesetten egyértelműleg. Mert egyik sem viselkedett csak egy szemernyivel is nyájasabban, mint a hogy a jó langymeleg barátság jónak tartja és a tartózkodásnak egyetlen nyoma sem szólt amellett, hogy itt az udvariasságon túl is lehetne jutni.

Egy szép reggelen aztán Szigbert nagyon megunt a dolgot és határozott. Tanácsot kért jegyzeteitől, melyeken a célba vett látogatások föl voltak sorolva a kellő utbaigazításokkal. Elgondolta, ha most elmenne a cleslesi kastélyba, az esetleges kedves találkozásokon kívül, biztosan számíthat két barátjára: Lénage urnőre és lady Fritberryre, s mindkettő örömujjongva fogadná. Kissé nagyobb uttal elérné az arnoli kastélyt, hol ebben az időszakban biztosan ott találná d'Iqui grófnőt, Sadournét és miss Tittinsont, kiknek mindegyike önálló, önmagával szabadon rendelkező.

Valami sürgős meghívásra hivatkozva, csakugyan be is jelentette Gibrének elhatározását, a kire ez a hír úgy hatott, mintha villám sújtotta volna le.

D'Oeully hercegnek távolléte a közeli fogadtatásnál, roppant kedvezőtlen hatással lett volna a jelenlevőkre, mert hiszen ugyszólván trombitaszóval hirdették, hogy a karácsonyi ünnepeken jelen lesz d'Oeully Szigbert herceg is.

— De az isten szerelmére, kedves barátom! kiáltott fel kétségbeesve a házigazda, hát mondja ki csak egész nyíltan, ha valami nem tetszett volna kastélyomban? Csak közölje velem bizalmasan, hogy mi rontotta el kedvét és én teljes erőmből rajta leszek, hogy ismét jól érezze magát...

A kis herceg szenteskedve hálálkodott s módfelett dicsérte a kastély urának és urnőjének lekötelező vendégszeretetét; de hát — a meghívás!

De Gibré nem tágitott; semmi esetre sem akarta drága vendégét elszalasztani, s lassankint mégis rászorította, hogy félig-meddig megnyilatkozzék.

Miután Szigbert elismerte, hogy a boisrose-i kastélyban a szórakozás kitünő és a jelenlevő házastársak családi élete példás; feltárta az emberi szívnek azt a nyavalyáját, hogy a mások boldogságának látása még nem elég a saját üdvösségünkre.

— Soha még így nem éreztem, folytatá azután, hogy nőtlen ember vagyok. Önök között én magam lévén az egyetlen legény-ember, olybá tűnök fel, mint valami csuda-állat. Igazán, van helyzetemben valami abnormális.

Vallja be, hogy még is furcsa dolog, hogy én itt magamban állok és nincs egy árva rokonsorsu emberem, akivel a nőtlen bánatát megoszthatnám.

S a kis herceg mellesleg megemlékezett egyik vagy másik helyről, ahová már régóta várják s a hol ugyanabban az időben vagy egy fiatal özvegy, vagy egy független idegen urhölgy van jelen vagy legalább is egy-két érdemes hölgy, a ki a férjét otthon felejtette. Az ilyenforma vendégek szinte predesztinálva vannak arra, hogy a hozzájuk hasonló árva lelket felkarolják. És nincs-e abban valami erkölcsi megnyugvás, ha másoknak ránk nézve kissé bántó boldogságáról kettesben elbeszélgethetünk?

Gibrére csakugyan hatottak barátja keservei. Nem talált hamarjában védelmet meggondolatlansága ellen, hogy a kis hercegről ebben a tekintetben olyan mostohán gondoskodott. De nem akart belenyugodni abba a gondolatba, hogy e vigyázatlanságáért büntetesképpen elveszítse e ritka vendéget.

Mindenekelőtt arra gondolt, hogy a legjobb lesz, ha időt nyer. Arra kérte Szigbertet, hogy legalább holnapig senkinek se szóljon e kegyetlen szökési tervről. S mikor megnyugtató választ kapott, sietett a rémhirrel élete társához, a kedves Gibré asszonyhoz.

VI.

-- Mi baj van? kérdé az asszony ijedten, mikor férje rémült arcát látta, mely olyasforma gyászhirre engedett következtetni, mintha a boisrose-i kastély szép renaissance tornyocskái dültek volna össze... Mi baj van?... Mi történt?... Gibré alig tudott felelni:

— A herceg holnap el akar utazni!...

Most meg az asszonyon volt a sor a meglepetésre:

— De hát miért? kérdé.

A férj a vállát vont. Félve attól, hogy kissé bántó lesz az asszonyra, ha szóról-szóra elmondja azt, a mit Szigbert barátja elpanaszolt neki, óvatosan kerülgette a dolgot.

Azon kezdte, hogy milyen kiszámíthatatlan vesztés volna rájuk nézve az, ha a kis herceg nem venne részt a karácsonyi ünnepeken, a mikor pedig egybegyűl náluk a vidéki nemesség színe, java. És a mikor látta, hogy a helyzet nehéz voltát az asszony is beismeri, szép lassan rátért arra az okra, a mi miatt a kis herceg el akarja hagyni a kastélyt.

Gibréné eleinte megvetést érzett: hogy irigyelheti egy ember a mások családi boldogságát s hogy lehetnek annyira tiszteletlen kívánságai.

De a férj erősen dolgozott barátja érdekében rámutatva a viszonyok valóban furcsa voltára. Elmondta, hogy barátja rendkívül gyöngéd lelkületű, hogy már a collégiumban is roppant érzékeny természetű volt. Rámutatott arra, hogy a kis hercegnek születésénél, szellemességénél és szépségénél fogva csakugyan joga van arra, hogy mindenütt ujjongva fogadják, becézgessék és szeressék. Végre Gibré még bebizonyította azt, hogy a kis herceg kívánsága tulajdonképpen legjobb ajánlása a jellemnek, hogy az állandó szükség: szökni a magány elől, rábizni lelkünket a mások lelkére, osztozkodni bánatunkban a mások bánatával — a legnagyobb lelki gyöngédségre mutat.

Germaine elgondolkozott.

— Szegény fiu! sóhajtá aztán.

— És mégis, folytatá Gibré, nekünk semmi okunk sincs arra, hogy úgy tekintsük magunkat, mintha rettető egoisták volnánk.

(Vége következik.)

Thék Endréről.

— Uram, uram, kis-nardai Thék Endre uram, szállok az úrhoz.

Arról a nagy, izmos, diófából készült, sötétpiros posztóval bevont íróasztalról akarok megemlékezni, amely-nél ide s tova tizenöt esztendeje szövegetem az én hiába-
 való álmodozásaimat. A csillag-utczában laktam akkor-tájt és Ön eljött hozzám, megkérdezni: milyen legyen, hogy legyen? Én azután elmagyaráztam: Szabadon álló legyen, tág és széles, mint valami fensik. Az ember kártyavárákat épít, azok rendszerint összeomlanak, legalább ne hulljanak a porba: Czikornyátlan legyen, de vonalai-ban nemes, marczona és erős... szóval, csinálja az író-asztalomat a maga képére, a saját lelke formájára... Ön, persze, arra az íróasztalra már nem emlékszik. Üzleti könyveiben hiába keresné a nyomát, azokba az sohase volt beírva; de az én kis jegyzőkönyvemből sohasem lesz kitörülve.

És a minap ismét bejegyeztem önről valamit az én kis jegyzőkönyvembe, az nem íróasztal volt, hanem egy mondás, nagy, szép, felemelő, a melyre megdöbbant minden magyar szív és emlékezetébe véste minden magyar lélek. Egy büszke szó volt, melyet Ön a mesterinasok és segédek kiállításának megnyitása alkalmából mondott a miniszternek: »Ha azok a hatalmas iparvállalatok, melyek millióik révén keletkeztek, mind elbuknának is, a magyar segédek munkájában meg van az az erő és az a forrás, mely mindent pótolni tud.« Nem a nagy vállalkozó, nem a gyáros mondatta Önnel e szavakat, hanem az az egy-szerű, tudásának önérzetében élő mester, aki két ember-öltön keresztül dolgozott a magyar ipar fejlődésén, aki egy nagy sereg növendéket állított a maga nyomába, aki iskolát növelt és ennek az iskolának tradíciót teremtett. Annak a mesternek a büszke öntudata nyilatkozott meg e mondásban, aki bejárta a műipar összes külföldi emporu-mait, magába szedte mind azt a tudást, melyet az idegen termékeken megcsodálunk és most egy művészi sikerek-ben gazdag pálya derekán odavágja a külföldnek, hogy: Vagyok olyan legény mint te, vágok olyan rendet mint te! Nem gondolta ezt, Thék Endre uram!

Hanem azért mégis hiba van a kréta körül. A millenáris kiállítás gondjaiban senki sem osztzott hibe-ben, senki sem fáradozott buzgóbban, mint Thék Endre. De hiába keresünk egy műtárgyat, egy interieurt, egy ágyat, egy szekrényt, amely az ő keze alól került volna ki. Thék Endre nem állított ki, nem állíthatott ki, mert minden idejét, erejét összpontosítania kellett ama mesés pompájú udvari vonat elkészítésére, amelyet a magyar államvasutak építettek ő felsége számára és az új parla-ment felszerelésére, melynek fénye ámulatba ejtette a világot.

Az iparcsarnok labirintusában tévelyegve, egyszerű-
 véletlenül ott találkoztunk a butorok közt:

— Hol van a maga fülkéje, kedves Thék uram?

Lehangolva rázta szürkébe csavarodó fejét. És én megértettem. Körülbelül úgy érezhette magát, mint mikor a poéta verset ígért egy diszgyűlésre és nem készülhetett el vele. A meg nem teremtett poémának a betege.

Hanem hát megvizsgáztatott mégis. Különösen a mikor megérkezett a király köszönete, amely eltért a szokásos kitüntetésektől. Csak rövid egy pár szóból állott, annyi hogy: »Kedves Thék uram, szívesen látom egy kis ebédre.« Szűkebb körű ebéd volt, ahol nem lábatlan-
 kodott a sok lateiner.

Haj, haj! Thék Endre uram! tudja maga, hogy Mátyás király óta műasztalost még nem ért ilyen ki-tüntetés!

Hogy Thék Endre a kontinens egyik legnagyobb gyártelepének a megalapítója, hogy e telepről műbecscsel bíró alkotások kerülnek ki, hogy a műbarátok versenyez-
 nek egymással egy-egy darab birtokáért, mely ő tőle ered, azt kiki tudja, hisz neve évek óta közkeletű, ő maga nyilvános életünknek egyik szereplő egyénisége; de csak kevesen ismerik az ő mozgalmas életpályája történetét. Meghitt barátainak olykor el szokott egyetmást mon-dani belőle, rhapsodikusán, töredékesen. Így tudtam meg tőle, hogy az ő családja voltaképen angol eredetű és hogy egyik őse Theék Mihály 1584-ben magyar nemes-séget nyert Vas megyében, honnan a család 1789-ben Békésmegyébe telepedett át. Apja a forradalom alatt tönkre-
 ment és ő 11 éves korában magára volt hagyatva. A hat-
 vanas évek derekán Párizs egyik első etablissementjában volt művezető és benső összeköttetésbe lépett az ottani magyarokkal. Simonyi, Irányi Dániel, Horn Ede, Glaser Emanuel barátságukra méltatták. Ott ismerkedett meg Kossuth Ferenczcel, Láng Lajossal, Ravoszkival és a mai nyilvános életünk több szereplőivel. Magas izlését a Louvre műkincsein képezte és haza jövén egy csapásra tért fog-lalt. Tudás és műveltség voltak a fegyverei. Sokszor for-gattam könyvtárát. A magyar irodalmi termékek mellett, ott találtam a francia klasszikusokat is. Párizs volt a második hazája és ő ma is hálával ápolja annak emlékeit.

Ez a kiállítási jury egyik alelnökének dióhéjba szo-
 ritott életrajza. Régen várjuk az alkalmat, hogy arczképét olvasóinknak bemutassuk.

K—s.

A parvenu a közvéleményt felhasználja; a nagy ember meg-változtatja.

A hazugság mindig az igazra támaszkodva támadja meg az igazságot.

Seneca.

Krónika II.

Egy királyi pár csontjai.

— aug. 13.

Az ezredévi ünneptervek egyik legbizarrabbikát szeptember végére szánták. Nyolczszázéves királyi halottnak millennáris díszgyász-eltakarításáról vala szó.

Szent-Istvántól II. Lajosig 36 nemzeti királyt szám-lálunk, a kik utánuk jöttek: a Habsburgusok soha nem kívánták, hogy nemzeti dinasztíának tekintessenek. Földi maradványaik részint Aachenben, részint Insbruckban és Prágában, tulnyomó részben mégis a bécsi kapuczinus atyák temploma alatt, a kaiser-gruftban őriztetnek. A magyar nemzeti királyok csontjai jeltelenül és nyomtalanul porlanak; nem tud róluk senki. Szent-Istvánból fenmaradt a jobb kéz s egy koponyacsont ereklye gyanánt; Szent-Lászlóból Győrött és Zágrábban meg Nagyváradon őriznek egy-egy koponya darabot. Mi lett a többivel? — senki se tudja. A mohácsi vészig Székesfejérvár volt a magyar királyok temetkező városa; Szent-István bazilikája alatt boltozták be őseink a királyok koporsóit. De a pogánydulás ezt épp úgy eltörölte a föld színéről, mint az Árpádkori emlékeket csáknem valamennyit: az első pécsi, a váradi és veszprémi domot, a váci és esztergomi román bazilikákat, a pécsváradi, tihanyi és pannonhalmi monostort, a mik egykor királyi házaikból egy-egy temetést is láttak. Ósbudavár templomait a török minarettes mecsetekké alakította át, sírboltjaik tartalmát kirabolta, az ereklyéket szétszórta. Nyoma veszett Könyves Kálmán, Imre, IV. Béla nemes porának, Nagy Lajos, I. Mátyás ereklyéinek, — elpusztult I. Endre sirja Tihanyban és III. Endréé, az utolsó Árpádé, a budavári helyőrségi templomban.

Az arkheologusoké az érdem, hogy legalább egy királyi párt megmentettek a kegyeletnek. Mikor a székesfejérvári bazilika romjait ásták, koronás sirra akadtak s benne egy férfi és egy nő csontvázára. A temetkezési ékszerék a két tetem körül azt bizonyították, hogy III. Béla király s antiochiai Anna királyné tetemeivel van az utókornak dolga.

Ezt a tetempárt, melyet ez idő szerint az ember-társaság gondviselése alatt az anthropologiai muzeumban őriznek, valóban méltó volna nemzeti gyászünnepel kísérni végső nyugvó helyükre, a Mátyás-templom sírboltjába. Szépen bele férne az ezredéves ünnepek keretébe; a közönségnek jól esnék a változatosság, hogy a trikolor-dísz, a tüzi játékok, monstre-hangversenyek, díszmenetek, jambo-nóták és hastánczolatok közepett egy nap a gyászé, fekete zászlóké, halottas miséé, gyászmeneté legyen; a rég elhalt királyi felségeket pedig megilleti a nemzeti pietás adója s az ünnepélyes eltakarítás az ő földi poraiknak annyi viszontagsága után.

Mert valóban sok vándorállomáson kellett keresztül jutniok, nem lévén királyi tetemeiknek sehol maradásuk,

Mikor kiásták őket a székesfejérvári romokból a hatvanas években, az akkori ideiglenes kormány csöndesen vitette át a tetemeiket Budára, nehogy a temetés ötletéből nemzeti tüntetés állítsa talpra az egész országot. A Mátyás-templom alatt azonban nem soká nyugodhattak új koporsójukban: a templomújítás folytán át kellett azt szállítani a Zsigmond-kápolna nádorkriptájába. Itt ismét a millennárisünnep riadója zendült bele a királyi pár álmaiba: jöttek ünneprendezők, kik az egyetlen Árpádmaradványt nagy díszben készültek az immár befejezett Mátyás-templom alá visszaszállítani, és jöttek tudósok, kik tértívényt ajánlottak a fejedelmi csontokról a kormánynak, ha a tudománynak kiadatnak s ez koponyaelemzés, csontüregmérés, szögletszámítások és egyéb hasonlók útján demonstrálhatja, hogy a csontok senki másé, mint III. Béláé és antiochiai Annáé. Így kerültek a királyi maradványok a posthúmus temetkezés előtt tudományos tetemre hívás céljából az anthropologiai muzeumba.

Hogy ennek távol hire ment, ősi magyar szokás szerint, megalakult Budapesten egy temetkező Béla-Anna-bizottság, megfelelő számú albizottságokkal és perselyekkel, gyűjtőívekkel s rendezőkkel, elhatározván a nemzeti kegyelet megadóztatását az 1896 szeptember havában tartandó királyi temetés költségeire és világszerte terjesztendő reklámok gyártását, hogy a külföld is idecsődüljön a ritka látványosságra, mikor Budapesten egy 800 év előtt elhalt Árpádot temetnek.

Ez előkészületek azonban sokfelé visszatetszést keltettek. Elvégre igaz is, hogy ő királyi felségeik nem Táncsics-család, akiknek eltemetését ilyes Táncsics-bizottság rendezte. A közönség belátta, hogy egy magyar király s egy magyar királyné végső tisztességtételére csak az állam illetékes, s várta a kormánykörök elhatározását.

Az állam gyászünnepé bizonynyal pompásnak ígérkezett s minden tekintetben párját ritkította volna a temetkezések történetének lapjain, példátlanul az emberek és népek emlékezetében.

Hogy is ne, mikor a végzet kegyelme megőriz számunkra egy igazi Árpádvérből származott férfi csontvázat s egy bizanci császárvérből származott női csontvázat, agnoszkálásukat pedig a királyi főudvarmester helyett, aki inkább hús-, mint csontismerő, alaposan elvégzik az anthropologusok koponyamérő szerszámai és fajmeghatározó relációi.

Képzeletünk már eleve ki is szinezte a gyászpompát, mely III. Béla és antiochiai Anna tetemeit az ő visszavonhatatlanul utolsó végtisztességük alkalmával, a millennáris sírbatétel napján, körülvegye.

Mély gyászt öltött volna az egész székes főváros. A Kossuthünnepből maradt gyászszövetek mind a falakra kerültek vála, fekete fátyoldísz borulván a Liáli ás fölé, s a bezárt mulató helyek, színházak homlokzatára. A harangoknak reggeltől estig kellett volna búsan zengeni s a gázlángoknak 24 órán át a fátyolszövet alatt búsan pislogni, valamennyi templomban, minden felekezetében, gyászszerartások lettek volna hajnaltól délig tartandók.

A hivatalokban egész napra a vörös tinta tilos s a fekete pecsét kötelező.

A déli órákban gyászherold a fekete seregre emlékeztető őrséggel járja vala be a város utcáit és tompított harsonákkal hívja gyülekezésre a gyászmenetben résztvevőket. A rendőrség kordonnal zárja el a királyi halottas sátrat, mely száz szövétnek közt koronaőrök és királyi nemes testőrök sorfalától védve látja vala három napon át az anthropologiai muzeum nagytermében száz-ezrek felvonulását, a díszes új kettős koporsó előtt.

A néhai magyar felségek tiszteletére ki kell vala rendelni az egész védő erőt, mely Budapesten és környékén állomásozik. Egy része díszőrségnek áll vala a temetés körül, más része kordonőrségnek a gyászmenet útján, a többi a vérmezőre vonulandó ki, hogy a díszlövéseket a sirbátétel alkalmával elvégezze.

Lehetetlen lett volna, hogy a királyi udvar e napra a legmélyebb udvari gyászt mellőzhesse. A pietás kívánta vala felséges urunk és az uralkodó ház tagjainak személyes megjelenését a rég elhalt elődök végső tisztesség-tételén. Le kellett volna Bécsből hozatni az egész udvartartást is, a fogatokat, fekete hámos lovakat a fekete császárszekérrel, mely eddig is csupa koronás főket vitt a családi kriptába s a Habsburgusok helyén e napon egy Árpádust szállított vala egy új királyi sirboltba.

És milyen fényes gyászmenet kíséri vala fel a Béla-Anna-koporsót a Mátyás-templom elé a délutáni órákban! Elül a gyász-herold s a fekete vitézek harsonásokkal nyitják meg a hatalmas proceszsziót. Következnek a megyei gyászbandériumok, a testületek és felső hatóságok, minden csoport halottas-koszorúkkal. Majd jönnek a gyászruhás nők zarándokserege, az írók és művészek, kiknek száma hazánkban szintén egy hadsereget tesz ki, az országos képviselők és képviselőjelöltek, a »dalárok« monstre-kara s a tűzoltók ezrede, — kevéssel utánuk a szerzetek, plébániák, püspöki udvartartások, — majd a mágnás bandérium fekete díszben. Udvari fullajtárok vezetik vala a menet derekát, nyomukban a főudvarmester fogatjaival, utána egy század huszárral. Következnek vala az országzászlósok, a hercegprimás nagy kísérettel, udvari főtiszték és testőrség, koronaőrök közt a gyászszekér, mely után a felség, a kir. herczégek, a nagykövetek, ministerek, tábornokok, titkos tanácsosok, kamarások s végül a fogatok végtelen sora, egy század huszár és lovas rendőrök zárják be a menetet. A Gellért-hegyen 300 ágyulövés dördül el, a vérmezőn 30,000 katona tisztiszteleg és sortűzhöz vezényeltetik, a harangok zúgnak, zászlók lengenek, az »in paradisum« zsolozsma kezdetéig, mely III. Bélát és antiochiai Annát a márvány-üregbe lesegíti...

Miért is nem lett ez ünnepségből semmi? Szeptember hava közeledik s a temetkezés előkészületeit meg se kezdték, nem hogy dülőre vitték volna. Hallgat mélyen a kormány, elnémult az országos gyászbizottság, meg se mozdul a sokféle albizottság s nincs ember, aki biztosat tudna, mi lesz hát végre is III. Béla és antiochiai Anna maradványaival, melyek az anthropologiai muzeumban nyugtalanul várják örök nyugvó helyükre megtérhetésük napját.

Ugy kell lennie, hogy a tudomány hitelesen agnoszkálni a két tetemet nemcsak nem volt képes, sőt kétségek merültek föl a koponyamérés, fajmeghatározás dolgában, vajjon a két csontváz nem-e a véletlen iróniájából került a székesfejevári bazilika alatt magyar fejedelmi ékszerek társaságába, lévén azok tatár, mongol, szerezsen vagy szémi fajra valló maradványokhoz hasonlók.

Addig is, míg a tudomány e kérdésben nem nyilatkozik, akként kell magyaroznunk minden illetékes intéző körök hirtelen elnémulását III. Béla és antiochiai Anna felől, hogy nem merik a nemzeti gyászt megkockáztatni s az udvar, az állam, diplomácia, hadsereg közreműködését igénybe venni oly csontok ünnepi eltakarításához, amelyekről nem bizonyos, vajjon csakugyan magyar királyi trónon ültek-e hajdan.

Ez a magyarázat, miért Budapest nem lát szeptemberben királyi temetést, millennáris gyászünnepet az anthropologiai muzeumban elhelyezett ismeretlen tetemek tiszteletére.

Annyi bizonyos, hogy bizonytalan csontokért az udvar nem hozza Budapestre a császárszekeret, a hadtestparancsnok nem fog tisztelgést vezényelni, a nagykövetek nem öltik fel a nagy gálát, sőt a hivatalok sem pazarolják a fekete spanyolviaszkot. Másrészt nem kevésbé bizonyos, hogy ama csontok nem fogják megmondani, van-e köziük III. Bélához és antiochiai Annához, s van-e jogigényük a Mátyás templom sirboltjához, avagy legjobb helyük ott van, ahol eddig vizsgálták: az embertani társaság üveges szekrényében.

—1.

Visszaemlékezések.

A »Magyar Világ«. — Ludasy Mór. — Áldor Imre. — Szini Károly a királynál.

1865-ben, mikor Schmerling bukása után, B. Sennyey és Majláth György kerültek a kormányra s ujra megnyílt a magyar országgyűlés, egy bécsi újságíró, Ludasy Gans Mór, aki addig az ó-konzervatívok bécsi lapját szerkesztette, lejött Pestre s a konzervatív mágnás urak támogatása mellett, de főképen az Apponyi György gróf pénzén lapot alapított »Magyar Világ« czim alatt.

Magyarországon minden ember Deák párti volt akkor. A »tigrisek«, a Ghiczzy és Tisza Kálmán vezetése alatt álló ellenzékiek, kiket a Tigris vendégfogadóban lévő klubhelyiségükről neveztek így, szörnyen megszelidültek. A hét bűs magyar, a Madarászék pártja, a későbbi szélső bal, még akkor nem vált külön. A »Magyar Világ« is Deák-párti lobogót tűzött ki, mikor megindult.

A rendkívül ügyes, mozgékony, zseniális, de szörnyen felületes és hebehurgya Ludasy egy magyar Times-ről álmodozott. Az egész világot szerződtette volna a lapjához. Annyi volt a dolgozó társ, hogy a szerkesztőség egy egész első emeletet elfoglalt a Kristóf-téren. A »Pesti Napló«-ék megfértek addig két kis szobában. A kiadóhivatal számára pedig a Városház-téren bérelt egy boltot Ludasy, ami addig hallatlan volt. Nagy fehér táblát tétett ki lángvörös betűkkel s várta a jó szerencsét, puha selymes cotelette-szakállát simogatva.

En soha sem értettem a Sennyeyék politikáját s nem tudom, hogy ők maguk is értették-e, mit akarnak

mi a végcéljük; de hogy Ludasy nem értette, az bizonyos. Csak uszkált a bizonytalanság tengerén; nagy frázisokkal, fölfújt pofával s gyönyörködött saját frázisainak szép hangzásán.

Szegény Székely Józsi, aki a lap felelős szerkesztője volt s aki semmit sem gyűlölt annyira, mint a frázist (talán saját fiatalkori bűneit akarta lemosni), szégyenkezve kullogott be minden reggel a szerkesztőségbe. Mert szegény szerkesztő csak nyomtatásban értesült lapja tartalmáról. Tőle nem kért senki utasítást, tanácsot, mindegyikünk a saját felelősségére portyázott jobbra, balra.

Az összeütközések kikerülhetetlenek lettek. Itt keveredett Áldor Imre is a legelső párbajba, melyet aztán sűrűn követtek a többiek egész hirlapírói pályafutása alatt, mintha ezzel az elsővel kedvet kapott volna rá.

E nagytehetségű hirlapíró, a mily rohamosan emelkedett föl éles, kiméletlen, de mindig szellemes tollának erejével, ép oly gyorsan tűnt is el a magyar journalisztika teréről. Most valahol vidéken tanár és csöndes ember lett. A fényes pálya, melyet joggal jósolhatott neki mindenki, rövid szereplés után homályba borult.

Akkor még egészen fiatal journalista volt, tele tűzzel, bátorsággal, lelkesedéssel. Csak nem régen szabadult ki a csiszterczita szerzetesrend korláta közül. Egerben volt alkalmazva mint tanár, de sokkal többet forgolódott a színészek és színésznők közt, mintsem azt a reverendával összeférőnek tartották volna a rend fejei s Zirczbe küldték, hol csöndes elmélkedésben töltheti napjait. Utközben azonban meggondolta a dolgot, Pesten kiszállt, a reverendát levetette s itt is maradt, hol nemsokára egy kis csapat tisztelő jóbarátot s egy nagy sereg ellenséget szerzett magának tollával.

Legelső párbaja Keleti Károlylyal, az országos statisztikai hivatal későbbi igazgatójával, akkor a »Heti Lap« szerkesztőjével volt. S ez az első volt az egyetlen szerencsétlen párbaj reá nézve, melynek sebhelye mély forradás alakjában maradt meg arczán. A seb nagyon sokáig nem akart begyógyulni, mert át volt vágva, az arcz egészen s heteken át nem lehetett ennie csak holmi leves-féléket, mert nem igen volt szabad mozgatni az arczizmait.

De ez az első párbaj nem vette el a kedvét a későbbiektől, csak megedzette. Több sebet aztán nem is ejtett rajta soha sem kard, sem pisztoly-golyó. Bámulatos szerencséje volt. Ép bőrrel került ki minden összeütközésből.

Én magam is segédkeztem neki egy pár alkalommal, hol jobb vivóval állt szemközt s mégis ő lett a győztes.

Egy izben emlékszem, hogy Asbóth Jánossal verekedett s Asbóth a nyakán kapott vágást. Nagyon megremültünk, mert az orvosok sokáig nem tudták elállítani a vérzést. Asbóth maga hideg, nyugodt flegmával várat, míg lent az István főherczeg fogadó előtt nyugtalanul járt az ősz Asbóth honvéd-tábornok, a János atyja.

Ettől a párbajtól kezdődött az Áldor benső barátsága Asbóth Jánossal. Nevezetes, hogy a kikkel Áldornak párbaja volt, azok csaknem mind benső barátai lettek, mert ennek a kötekedő, kiméletlenül támadó embernek a szive mélyén volt valami nagy gyöngédség, szeretet és áldozatkészség a barátai számára.

De azokat, kikből udvara állott, kik mindenfelé kísérték s hizelegtek neki, nem tekintette barátainak, csak afféle alsóbb lényeknek, tényérnyalóknak, kiken paczkázhatott s kik hamar elhagyták, mihelyt szerencse-csillaga hanyatlott.

A »Magyar Világ« dolgozó társai voltak Brody Zsiga, Ágai és Illésy György is, a hatalmas, daliás természetű költő, ki később a »Hon« főmunkatársa lett. A közgazdasági rovatot Szathmáry Károly szerkesztette s az

öreg Berecz Károly segített neki ollózni és pipázni. Egyre tömték a pipáikat s mindig baj volt vele; hol az egyik nem szelelt jól, hol a másik.

Szini Károly, a szocialista apostol is ott dolgozott s egy igen okos röpiratot is adott ki akkor, melyben azt fejtegette, hogy a Habsburg monarchiának súlypontját át kell tenni Budapestre, itt kell fölútni a dynasztia székhelyét, itt biztosabb a jövőjük mint Bécsben. Azóta sokan elmondták, akkor még új thema volt, habár nem is egészen, mert hiszen elmondta azt már Savoyai Eugén herczeg majd kétszáz év előtt. Csakhogy az ő tanácsát sem fogadták meg, a Szini Károlyét sem.

Röpiratát ő felségének is átnyújtotta Szini Károly s erre az ünnepélyes alkalomra hosszú haját és torzonborz szakállát is megnyiratta egy kissé. Mikor az audienciáról visszatért, azt mondta: hogy ő felsége egészen úgy beszélt vele, mint Vértesi Arnold.

A király megköszönte a röpiratot s megkérdezte:

— Úgy-e, ön a »Magyar Világ«-nál dolgozik?

— Igenis, felség.

— Nagyon jó lap, — dicsérte a király.

Ludasy ragyogó kedvvel járt végig a szerkesztőség összes szobáin:

— Hallották, urak? A király is azt mondta, hogy nagyon jó lap.

De hiába volt minden. A konzervatív mágnások megúnták a dicsőséget, hogy olyan lapjuk legyen, mely soha sem mer igazán szint vallani. Már akkor elúszott félévénél rövidebb idő alatt hatvanezer forintjuk.

A lap gazdátlan maradt. Ludasy fölszedte a sátorfát s visszament Bécsbe. A kormány vette át a lapot, mint »bitang jószágot.« Ezek voltak a Sennyey szavai, kinek a lapra szüksége volt, mert akkor a magyar Bismarck szerepéről álmódzott. Persze, hogy csak álmódzott, mint ahogy egész életében csak álmódzott. Mi munkatársak nagyrészt szétoszlottunk s Jágócsi Péterffy József a külső szobából, ahol a lapot korigálta, behurczolkodott a legbelső szobába a szerkesztői íróasztalhoz, de csak rövid időre, mert mihamar az eszes, élczes, széles látkörű, de minden meggyőződés nélküli Kecskeméthy Aurél jött helyébe.

A sajtó még ez időben is békóban nyögött; a Sennyeyék kormánya alatt sem szűnt meg a rendőri cenzura. Én Áldorral együtt lefordítottam Rüstownak a magyar függetlenségi harczról irt történetét. A ki ismeri e munkát, tudja, hogy abban ugyan nincs semmi forradalmi szellem s inkább csak katonai leírása az 1848/9-iki háborúnak. A rendőrség azonban nem engedte megjelenését. Az öreg Emich megkért, beszéljek Sennyeyvel, hátha megkegyelmeznének a könyvnek? Ki van nyomva, mit csináljon vele, ha betiltják megjelenését?

Fölmentem Budára. Bejelentettem magamat a tárnokmesternél s elmondom, hogy mi járatban jöttem. Nem nagy tisztelettel szoltam a rendőrségről, mely mindenben oktalanul akadékoskodik.

Sennyey félig mosolyogva hallgatta.

— Kérem, — szolt aztán azzal a finom előkelőséggel, mely páratlan volt, — nekem is tudomásom van a dologról. De szabad kérdezniem, mi czélja volt azzal, hogy most akarja közrebocsátni ezt a munkát?

— Azt hiszem, kegyelmes uram, — viszonzám — hogyha németül minden könyvkereskedésben szabadon árulhatják, nem lehetett nagy bűn lefordítani.

A tárnokmester monoklis szemével hosszasan nézett reám.

— Csakhogy németül kevesen olvassák, míg ellenben, ha magyarul megjelenik ...

— Akkor is kevesen fogják olvasni, biztosítom excellentiádat, — mondtam én.

— Sennyey elmosolyodott:
 — Hiszen így végre mindent meg lehetne engedni.
 — Mindent, kegyelmes uram, a mi igaz. A mi harczunk önvédelmi harcz volt s azt nem lehet okunk rejtegetni. Félbeszakított:

— Kérem, mindennek megjön az ideje. Egyébként a könyvben csak egy passzust kifogásolok, a Zsófia főhercegnőre vonatkozót. Ha azt kihagyhatnák...

— Megpróbáljuk, — viszonzám.

Elmondtam az öreg Emichnek beszélgetésem eredményét.

— Nem hagyhatjuk ki, — szólt az öreg úr, — hiszen a könyv már be van fűzve.

S csakugyan nem hagytuk ki. Két hét múlva jött a königráczai vereség s egészen más dolgok is szabadon megjelenhettek, nemcsak a Rüstow könyve.

Krónika III.

A vilájáró bicziklisták.

*Mi három vig fiúk vagyunk,
 Bejárjuk a világot,
 Lábunk a hosszú út alatt.
 Csak a pedálra hágott.
 Mi nem járunk gyorsvonaton,
 Sőt léghajón se járunk,
 A mi hajónk, a mi kocsiánk,
 A mi lovunk, a várunk, —
 A kerékpárunk.*

*Ma itt, holnap meg ott vagyunk,
 Odább ah! gyorsan állunk,
 Hogy a rekordunk szép legyen,
 Ez lényeges minálunk.
 A föld körül egy év alatt
 Utazni — ah, mily álom!
 De kettő lesz belőle tán
 Vagy meglehet, hogy három
 A kerékpáron.*

*Fogg Fileasz tíz hét alatt
 A földet bentazta,
 De tudja minden kis gyerek,
 Nem volt belőle haszna.
 Ma mást kíván a tudomány
 És úszni kell az árral,
 A föld körül már nem lehet
 Utazni ma batárral,
 Csak kerékpárral.*

*Ma Londonban reggelizünk,
 Párisban vacsorázunk,
 Berlinben elfog az eső,
 Münchenben börtön ázunk.*

*Brüsszelbe' láttuk a királyt,
 Szent-Pétervárt a csárat
 S megüljük mindig délczezen,
 Amíg csak ki nem fárad,
 A kerékpárat.*

*Bejártuk Bécsset csakhamar,
 Bejártuk Budapestet,
 Reggelre ismét gördülünk,
 Mert nem vagyunk mi restek.
 Reánk utunkon kívül is
 Iszonyu munka hárul,
 Könyvet kell írni érdekest,
 Az útról és magáról
 A kerékpárral.*

*Mi három vig fiúk vagyunk,
 Bejárjuk a világot
 És kiadunk egy kötetet,
 Minőt még ön se látott.
 Utikalandok... nagyszerűk...
 De tán elég is mára
 De majd előfizessenek
 — Csak egy forint az ára, —
 A „Kerékpár“-ra.*

Incubus.

INNEN-ONNAN.

— Két fekete harisnya volt a veszte egy derék katonatisztnek. A két fekete harisnya folytatása egy párizsi leánytest, meg egy szőke gyermekfió, mely igen kedvesen, ártatlan mosolyogva tudott trágár nótákat énekelni. Messziről ugyan szép, de közlelől — nem nagyon szép. S a fiatal huszártiszt beleszeretett, mert minden este az orfeumba jár s a szeme megszokta a perspektiva nyújtotta szépségeket. A tapasztalata megszokta, hogy a hölgyek, a kik azokon a deszkákon messziről szépek, rendszerint egy vacsora árán megközelíthetők. A szép Etel azonban kivétel akart lenni, azért kellett a délczeg huszártisztnek meghalnia. Különös. Ha a szép Etel olyan, mint a többi, a szegény fiatal gróf ma is él és Barrison Etelről nem sül ki, hogy csak fogadott Barrison-nővér. De akkor a fiatal gróf tán nem is szerette volna olyan nagyon. A szép Etel azonban még is csak hallgatott a szerelem esdő szavára, megcsókolta a szegény fiúnak a fekete koporsóját, meg a szegény fiu testvérbátyjának a piros ajkát. És gyászruhát öltött szegény, mely nagyon szépen illett szőke hajához s két szeméből két gyászoló könyccsepp csordult ki, mikor a gyászoló apa is megszorította a kezét. Mit jelent ez a nagy szereret egy szegény öngyilkos családja részéről? Megköszönik-e, hogy nem csábitotta szegényt mesalliance-ra, hanem csak a halálba kergette? Avagy akadémikus elismerése volt csak a tiszta erkölcsnek, mely megőrzi fehérségét azokon a deszkákon is? Kisértelms tisztaság. Hát a szép Barrison Etel igazán csak fekete koporsókat szokott csókolni?

3. **A tudomány Hentallerje**, dr. Farkas László, e héten haromszázöttször funkcionált párbajnál, mint orvos. Ez a szám igen érdekes, mert nagy pontossága arra vall, hogy a kitűnő kirurgus naplót ír az ő asszisztenciája mellett történt és történendő duellumokról. E naplóból okvetetlenül kitűnik, hány méter eddig az összes vágott centiméterek hossza, hány ezer az öltés, hány liter a kicsordult a vér és hány kilogramm az elhasznált puskapor meg ólom. Bizonyosan tüzetes statisztikája van a füleknek, halottaknak, orrcimpáknak és egyéb hulladékoknak is. A napló csillagászati megfigyelésekre is kiterjed: föl vannak benne jegyezve az ég lyukai, melyeket másnap, ugyanazon órában, a greenwichi obszervátor meglepetve lát az altazimuton. Mindez pompás olvasmány lenne. De én mégis jobb szeretném tudni: hogyan gondolkozik dr. Hentaller magáról a duellumról. Ez az igen okos és igen jó ember hatszázötzünket látta megjelenni a kitűzött helyen és órában. Természetesen roppant nyugodtak és szörnyű hidegvérűek voltunk mind. És cigarettéztünk mind. Csakhogy a doktor pillantását nem kerüli el az a kis, rövid, félig elfojtott ásitás, melyet mi laikusok igen természetesnek tartunk a reggeli órákban. Ezt az ásitást a vesztőhelyen mindig meg lehet figyelni. A doktor észre veszi azt is, hogy annak az ingetlen embernek a háta, a karja nem sima, mint máskor; és tudja, hogy az idegélet e tünetnyének a neve *contractio musculorum arrectorum pilorum* azaz libabőr. És az immár ezüstösödő aranszakállu doktor ilyenkor mosolyog egy kicsit. Mosolyog azon is, hogy duellum után többnyire kisüt a nap. Ha csak igazi baj nem esett, mindenki hangosabban beszél, reggelizést emleget és fűgén sétál föl s alá. A cigarettézés most már komoly cél, mert jól esik. És jól esik annak is, akinek véres spongyával törülgetik a füle tövét, vagy a kinek görbe tű jár a karjában. Bizony isten okos dolog a duellum, akárki is találta ki. Ha nem arról van szó, hogy két ember közül egynek okvetetlenül pusztulnia kell a föld színéről, hanem csak egy-egy gyöngye nyaklevest vagy mérsékelt gazembert muszáj eligazítani: ez a bohó sorsjáték többet ér minden járásbírósnál. Vagy mondaná az a kettő egymásnak: »No Feri, szent a békesség«, ha nem a Farkas Laczi spongyája, hanem huszonöt, száz vagy ötszáz forint pénzbüntetés volna az eredmény? Billiárdozna valaha egymással ez a két ur? A bölcs doktor a világnak e furcsa rendjén csendesen, jámborul elmélkedik, kimossa a spongyát, elrakja a tűt, mert több nap, mint spongya és tű. És nemcsak a haromszázöt jubiláris szám, hanem a nyolczszázötvenkettő is. Adja isten, hogy mindnyájan ép egészségben érjük meg, mielőbb.

* **Kuss.** Ezt a szép szót kiáltotta a minap egy ujságíró ténstur az állomási felügyelő felé, mikor az Affendákisz nagyságos ur hazaérkeztek a tudósító urat figyelmeztette, ne járkaljon érkező vonat előtt a síneken, mivelhogy az tilos. Nem mondom, hogy ez a rövid szó a francia abbé-udvariasság kvintesszenciája volna, de a nagyságos (vagy méltóságos?) főkapitány urnak azért nincs joga ezt a szót a sajtó orra alá dörgölni. Mert voltaképen ez a szó nem jelent egyebet, mint hogy: tessék lefeküdni — nem tekintve a Máv-nál uralkodó over-workingot, jó kívánság számba megy a felügyelő urral szemben, a ki bizonyára már negyvennyolcz órája volt szolgálatban. S különben is a sajtó s az ujságírók klubjai csak a rendőri igazolványokat vették figyelmükbe, nem ezt az udvariati kiféjezést, a mely a *csáú-val* s a *kársamadíner*-rel együtt még a Bach-korszakból ragadt itt nálunk. S ez ellen éppen a nagyságos (vagy méltóságos?) főkapitány urnak nem lehet szava, mert az a fölfogás, az ő fölfogása s a rendőrségünké, a mely a policziát a közönség kárörvendő megrendszabályozójának tekinti, s nem, a minek lennie kéne, önfeláldozó gyámolítójának; a közönséget ellenséges sokaságnak, a kit mindennap újra le kell győzni; a szabadságokat kellemetlen rendtelenségnek, a mik megnehezítik a fegyelmet; az egyes

embert vadnak, a kire vadászni kell; az ujságíró lázadónak; a kit be kell csukni; a méltóságos és a kegyelmes urakat ellenben félisteneknek, a kik előtt a rendőr szalutál, a nagyságos (vagy méltóságos?) főkapitány ur meg hasra esik: ez a Bach-korszak legcsufabb maradéka.

* **A clou.** A második császárság kiállításának a clouja egy kis masina volt, egy amerikai gyorsajtó, a mi egy óra alatt száz látogatójegyet nyomtat. Mekkora haladás ettől a kis masinától az Eiffel-toronyig, a mely meg a republika kiállításának, a nagy forradalmat ünneplő 1889-es expozíciónak volt a clou-ja. Mindez azonban eltörpül az 1900-ra tervezett kiállítás clouja előtt, mert evvel akarja Franciaország a bélyegét rányomni a születendő új századra. Lesz pedig ez a clou nem más, mint egy óriási — földgömb, a mit a világ legnagyobb földrajz-tudora, a galamblelkű Elisée Reclus fog megépíteni az ő honfitársainak. A galamblelkű öreg ur ezeken felül tudvalevőleg vérszomjas anarkista is, a ki a lyányát vadházasságban életi, mert földi törvényt el nem ismer, s a haza és a nemzet fogalma gyűlöletes előtte. S ime, a hazafiság gyöngesége mégis kitört az öreg uron; azt akarja, hogy a nemzete ne menjen át az új századba addig, a míg végre-valahára meg nem tanulta a geográfiát.

* **Ének a budapesti vizről.** A »Fővárosi Lapok« egyik utolsó számában olvassuk a következő elmés kis énekét fő- és székvárosunk siralmas viz-viszonyairól.

Hymnuszt a borról, mámorítót
Ezer poéta zenge már,
Fennen harsogja azt a művész
S rekedten fujja a dalár.
Az én munkám a szörnyű munka —
Oh Muzsa hát reám tekint!
A vizről kéne verset írnom,
És pedig arról, a mi nincs...

Hogy fölfelé megy borban a gyöngy,
S hogy azt fölöttebb jól teszi;
Hogy bor növeli a szerelmet,
Az észet pediglen elveszi:
Megirták Tokaj nedűjéről
S az egriről, hogy drága kincs...
De még nem irtak dalt a vizről
Kivált nem arról, ami nincs...

Pedig lehet a pesti vizről
Dalt írni, édes meghatót,
A mint várják a vezetőknél
A fúrge Sárak és Katók,
S a hogy a viz zuhog a csöböl:
Pletykának vége-hossza nincs!
De hogy írjunk a pesti vizről,
Mikor a viznek hire sincs?

Hisz jobb a bor, a sör a viznél,
Sőt a champagnei is, ha sok,
De vannak, sajnos, Budapesten
Még bornemissza magyarok.
De azok is, kik bormegisszák,
Igy sóhajtának: apage,
Miért van viz egyáltalában?
S ha van, miért nincs sohase?

Flott.

* **Kréta forrong,** Kréta lázong. Ezt olvassuk mindennap a távirati tudósításokban, már t. i. a kik ezt a rovatot is szoktuk olvasni, mert a legnagyobb részünk a mindennapi apró skandalumok leírását élvezi. Mindennap új hírek érkeznek és mégis minden marad a régiben. Tegnap egy papot égettek el. Kinek akartak evvel kedves áldozatot hozni? Melyik istennek tetszik az égő pap illata? Szegény pap! Nehány száz év előtt ők égették el tömegesen az eretnekeket, most

meg ők kerülnek még életükben a tüzre. Ez az égő áldozat azonban úgy látszik nem engesztelte ki a felsőbb hatalmakat. Különben nem is tudjuk bizonyossággal, melyik isten fenhatósága alá tartozik ez a Kréta. Zeusz, Jehova, Alláh vagy az Atyauristen uralkodik felettük? Vagy mert ilyen sok közül válogathatnának, épp azért istentelenek. Avagy talán mindegyik felsőbb lény a másikra bizza, hogy az csinálja békét. Természetesen, hogy akkor nem lesz megcsinálva a béke. Miután az égi hatalmak nem tudják vagy nem akarják helyreállítani a rendet, hát a földi hatalmak vették a kezükbe az ügyet. De mintha ezek is úgy járnának vele, mint Szent-Péter a borjuval: minden igyekezetükkel jó, ha annyit érnek el, hogy a helyéből ki nem mozdul. S úgy lehet, ez a lázongó kis sziget lesz az a kréta, a mi keresztül huzza az európai számvetéseket.

KÉPTALÁNY.

A 32. számban közölt képtalány megfejtése:

**A szív szerelme oly csapongó,
útját soha sem tudja más.**

Helyesen fejtették meg: Kondor Vilma, Hinfnér Gabriella, Götz Józsefné, Szapólai Irén, Sturm Olga, Finta Mariska, Dalnoki Eszter, Jobszt Irén, Kövesdi Paula, Münster Erzs, Pertl Lízka, Seewald Irén, Kizsol Anna, Grósz Erzsike, Trencsényi Vilma, Hajós Olga, Papp Amália, Szigethy Flóra, Herbst Emma, Ajtay Zelma, Csukási Ilka, Ronay Irén, Bálint, Olga.

Rovataink egy része térszüke miatt kimaradt.

THE MUTUAL

Life Insurance Company of New-York
kölesönös életbiztosító-társaság.

Biztosítéki alap:

1895 végén

1146 millió frank

Biztosít tőkebefektetések az élet folyamán:

Közönséges haláleseti kötvényeknél	3 $\frac{1}{2}$ százl.
Vegyés (élet- és haláleseti)	» 4 »
Consol	» 6 »

A biztosított halála után a kedvezményezettnek:

Kötelezvény kötvényeknél 5 százalékkal.

Prospectussal és bővebb felvilágosításokkal
szolgál a

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, IV., Károly-körut 26. szám.

EZREDÉVES

1896

ORSZÁGOS

1896

KIÁLLITÁS

 a hírlapírók nyugdíj-alapja javára

kedden, augusztus hó 18-án

Pálmay

Ünnepély.

Illumináció 100.000 világító testtel.

KIÁLLÍTÁS ÉS KIÁLLITÓK.

Az állatkert.

— Emberek közé is kell olykor-olykor menni — szokta mondani egy ősz szakállú, bölcs férfiú, aki megtisztelt engem a barátságával. És ilyenkor elvezetett az állatkertbe.

A bölcs férfiú nem tréfának okáért vezetett ki a városliget eme gyönyörű helyére, az egyetlenre, ahol jó-ságos emberek még meghagyták a fákat és ahol a civilizáció még nem söpörte el a bokrokat és virágokat. Mondom, nem tréfának okáért vezetett ide, hanem éppen ellenkezőleg komolyan megmagyarázta nekem, hogy az állatkert drága, ritka példányaiban, a kénytelen fogság alatt a legszebb emberi [érzések fejlődnek ki, hogy ezeket megfigyelni öröm és lélekemelő mulatság és hogy az állatkertben csak jó és bölcs emberekkel találkozunk, mert csak azok találhatnak az állatok szeretetében és a velük való foglalkozásban gyönyörűséget.

Ha igaza van az én öreg barátomnak, úgy Budapesten nagyon sok a jó és bölcs ember, mert az állatkert látogatása a fővárosi ember legnépszerűbb mulatságai közé tartozik. A millennium esztendeje, úgy látszik, hatványra emelte mindenkben a jóságot és a bölcsességet, mert az állatkert árnyas utain, a karcsú vas-ketreczek mentén, most állandóan nagy és elegáns közönség hullámszik. Ezzel a millenniumi esztendővel pedig az állatkert főnállásának éppen harminczadik évét tölti be és ez a körülmény adja meg különös aktualitását annak, hogy ismét megemlékezzünk az állatkerttről, amelyről mindig, minden aktualitás nélkül is, bátran meg lehet emlékezni.

*

Augusztus 9-én volt harmincz éve, hogy az állatkertet ünnepélyesen megnyitották és a közönségnek bemutatották. Tíz esztendeig tartottak az állatkert előmunkálatai, a tervezgetések, bizottságok alakítása, részvények gyűjtése, a közönség megnyerése, az állatoknak közadkozás útján való gyűjtése, míg végre megalakult az *Állat- és Növényhonosító - Társulat*, amelynek aztán sikerült a fővárostól az akkori *városerdőnek* elhanyagolt

részét harmincz évi használatra megszereznie. Az intézmény védnökségét *József* főherczeg vállalta el.

Persze nagyok voltak a kezdet nehézségei és bizony többen voltak azok, akik a vállalat sikerében kételkedtek, mint akiket jó reménység kecsegtetett. Sok volt a kiadás, pénz pedig kevés, mindössze 80.000 forintnyi alaptőke állt a társulat rendelkezésére. Ebből kellett építkezni, állatokat beszerezni, csinálni, amit lehet. Hát meg is csináltak mindent, amit lehet és ha kezdetben, öt-hat évig

pangottak is az állatkert ügyei, 1873-tól kezdve egyre jobban fellendültek, egyre nagyobb virágzásnak indultak. Ma, az állatkert megnyitásának harminczadik évfordulóján, majdnem 250.000 forintnyi értéket képvisel az állatkert, amelyből maguk az állatok 82.000 forintot foglalnak le maguknak. Ma már a mi állatkertünk különb akárhány külföldinél és hogy micsoda népszerűségnek örvend a közönség körében mindenfelé, azt bizonyítja az az egyszerű számadat is, hogy tavaly 338 ezer látogatója volt.

*

Az állatkert harminczéves főnállásának története ez dióhéjban. De ha hűséges képét akarjuk adni az egész intézménynek, két dologgal kell még kipótolnunk.

Az egyik az, hogy az állatkert az évek hosszú során nagy csomó az ethnográfia és az állatvilág köréből vett mutatványokkal kedveskedett a közönségnek. Ki győzné elősorolni amaz idegen népeket, melyek itt rövidebb-hosszabb időre tanyát

SERÁK KÁROLY.
az állatkert igazgatója.

Hagenbeck oraszlánai közt.

ütöttek s a melyek közül most, a millennium esztendejében, a szudániak és tonkingiek mutatják be az ő különös életmódjukat a publikumnak.

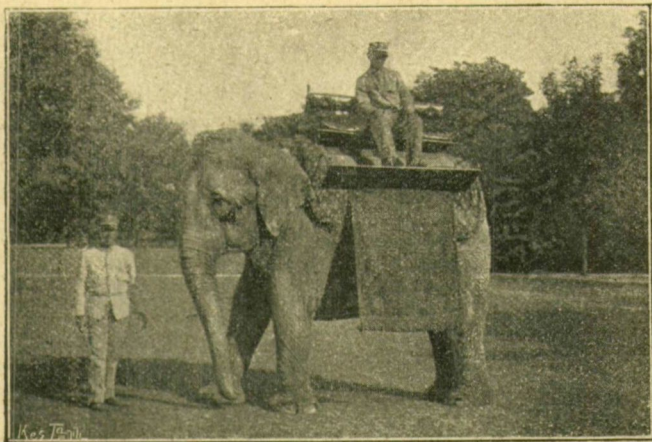
Valóban nagy buzgalommal és pompás sikerrel gondoskodik az állatkert a közönség külön szórakozásáról is. Az ő téli korcsolya-pályája kedves találkozója a főváros fiatalságának, nyáron viszont a hatalmas czirkuszba tódul már évek óta a közönség. Ebben a kiállítási esztendőben pedig mindezekon felül még a haditengerészet érdekes mutatványai, a lovaglótér apró gyönyörűségei és a *Hagenbeck* pompásan idomított oroszlánjai és elefántjai egészítik ki a szórakozásoknak ezt a tömegét.

Tényleg, aki egy napot tölt az állatkertben, elmondhatja Titusz császárral:

— Mai napom nem veszett kárba . . .

*

A másik körülmény, amelynek fölemlítése nélkül csak hiányos képünk volna az állatkert történetéről, az, hogy mindezekben a dolgokban oroszlán-része — és itt

Az elefánt.

nem frázis az oroszlán-rész — van *Serák* Károly igazgatónak, aki immár huszonnégy esztendeje áll az állatkert élén. Ő rendezte az állatkert finansziáit, ő kedvelte meg az állatkertet a közönséggel, ő dolgozott fáradhatatlan szorgalommal és lelkesedéssel az állatkert fölvirágoztatásán, ő emelte azt európai színvonalra és az ő találékonyságát dicsérik mindazok a látványosságok, amelyek az állatkertben fel vannak halmozva.

— Ő az, aki szünet nélkül kutat újabb és újabb szenzáció után, legyen az akármilyen, csak beleilljen az állatkert keretébe, és neki köszönheti első sorban, hogy ma, harmincz éves főnnállás után, az állatkert nekünk nemcsak egyik legkedvesebb szórakozó-helyünk, hanem olyan látványosságunk is, amelyre büszkék vagyunk.

Reporter.

Hibát hazugsággal takarni annyi, mint pecsétre lyukat égetni.

*

Minél több vágyat vetsz, annál kevesebb boldogságot aratsz.

Dal a Pokolról.

Az életútnak épp közép-felében,
Ahol megáll a villamos vasut
Egy nagy kapuhoz révedezve léptem,
Lám itt az ember a Pokol-ba jut.
És akinek nincs semminémü dolga
Miért ne jutna olykor a Pokol-ba?
Egy koronáért sok-sok órahosszat
Az alvilágban vigan szórakozhat.

Ott áll kapuján földalatti fényvel
És aki látta mind-mind földerült:
Ki itt belépsz, ne hagyj föl a reménnyel
Hogy érdekeset látsz és nagyszerűt.
Beléptem én is borzadózva, fázva,
Az impozáns szép alvilági házba,
S ahogy levettem ott a kalapot,
A Czerberus azt mondta: Jó napot!«

Parancsol itt végkép megszállni nálunk
Vagy uraságod csak vizitbe jött?
Ha kell, szobával tizzel is szolgálunk,
Olcsó az árak mostan szerfölött.
Oh köszönöm — feletem — egyelőre
Ki is szeretnék jutni még belőle,
Habár megvallom, ez a szürke hely
Határozottan szörnyen érdekel.

A Czerberus bizalmasan mosolygott:
»Legyen vendégem egy órára csak.
Majd elcsinálom valahogy a dolgot,
Hogy uraságod mégis itt ragad!
Amit itt lát kívül-belül e házon,
Azt majd kegyednek végig magyarázom
S ha nem marad nálunk akkor se végleg,
Ugy uraságod nem költői lélek.«

Karonfogott a Czerberus, lebegtünk
És könnyü voltam, mint a hópehely.
Lelkek lebegtek mindenütt felettünk,
Haj, egy nagyon modern világ e hely.
Amit mi még csupán óhajtvá sejtünk
S nem tudva őt, gyakorta könyvet ejtünk,
A repülésnek súlyos titkait
A legnagyobb számár is tudja itt.

S hogy a Pokol legén mi átsuhantunk
És azt se mondtuk hogy: kelep, kelep.
Láttam nagyon jól, hogy e hely alattunk
Egy klimatikus gyógyfürdő-telep.
Magukat itt jól érzik mind a lelkek,
Nyáron az ember jégmezőn hűselhet,
Télen pedig, ha neki fájni tetszik,
A tűz sirokban nagyszerűn melegszik.

Kit bánt a csúz, vagy nagyszabásu köszvény,
Itt a Pokol-ban gyógyulásra lel,
Magát forró szurokban megfürösztvén,
Mint ballerina oly vigan szökell...
És aki hiva mindenféle sportnak,
Nagy zsákokat föl a hegyekre hordhat,
Vagy ő vele magával néha nap,
Az ördögök lawn-tenniszt játszanak...

S lelkemen át irigység hangja rezdül,
E sok mulatság nékem bút okoz :
»Hát így jut minden poklokön keresztül,
Akit szerencsés sorsa idehoz!«
Én meghatottan úszva sűrű könyben
A Czerberusnak hosszán megköszöntem,
Hogy ő, aki ez ügghöz szörnyen ért,
Nagy utamon oly híven elkísért.

S hogy elbucsuztunk ezen a nagy estén
És kifelé ballagtam gondteli,
Tekintetem megakadt egy menyecskén,
A szeme kék, a termete deli...
A »Pokol«-ból jött ő is megnyugodva
És mosolyogva, halkan azt susogta :
»Ha az egész Pokol csak ennyi... pardon,
Ezt valahogy majd mégis csak kitarom!«

Elta.

A szurok tenger (Részlet a »Pokol«-ból.)

Pálmai Ilka csipkekendője. Egy ur ma a következő érdekes történetet mondotta el, amelynek egyik szemtanuja volt: Pálmai Ilkának van egy kedves csipkekendője, egy halvány sárga illatos jószág, melyet babonás félelemmel őrizett s amelyet tán többre becsült minden más ékszerénél. A csipkekendő egyik első nagy sikerének emléke volt, melyet valaki a nézőtérről addig lobogtatott feléje, míg a szinpadra esett. Pálmai Ilka felvette a kis kendőt és azóta gondos szeretettel őrizte a drága jószágot. A csipkekendő vele vándorolt Budapestre, később Bécsbe, Londonba, majd megint vissza Budapestre, ahol most készülnek a diva ünneplésére. A művész nő egy délelőtt a főpróbától kifáradva, délután kiment a ligetbe és ott megtekintette a kiállítást és a *Kosciusko-körképet*. A diva el volt ragadtatva, amikor a brilliánsan megcsinált ablakhoz ért, megdőbbsen a feléje rohanó temérdek lovas láttára és ijedtében kiejtette kezéből csipkekendőjét. A csipkekendő a peremen át esett és szépen leszállott a körkép tövébe, oda, ahol a perspektíva összefolyik a természetes földdel. Valaki hamar és merészen utána ugrott a csipkekendőnek, egy hölgy pedig ijedten kiáltott fel:

— Vigyázzon, elgázolják a lovak!

De a lovak festett állatok voltak és a becsületes megtaláló büszkén és boldogan vitte Pálmai Ilkának a csipkekendőjét, amely egy pillanatig úgy hevert ott, mintha Kosciusko hajtotta volna oda a bájos divának.

Első magy. gazdasági gépgyár r. társulat.

Gőzséplőink

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak.

Magyarország legnagyobb és egyedüli Gazdasági gépgyára, mely a gazdálkodáshoz szükséges

ÖSSZES GAZDASÁGI GÉPEKET gyártja.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosítással díjmentesen szolgálunk. — Kérjük minden kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ. *Csimre ügyelni tessék!*

Első magy. gazdasági gépgyár r. t.
BUDAPESTEN.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

Henneberg-selyem csakis akkor valódi, ha közvetlen gyáramból rendelik — fekete, fehér és színes 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, csikos, koczkázott, mintázott, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban stb.) a megrendelt áru, postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: **Henneberg G.** (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragaszandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 1

Fejty Árpád írásos körképe
A magyarok bejövetele
lélektől és lelkétől a város - Városligetben
reggel 6-10 óráig; a városi kocsik útjából
 A városligetbe menő villamos kocsik végállomása.

PÖSTYEN.

Kénes- és iszapfürdők. Vasútállomás. Páratlan gyógyerejű kőszvény, esuz, neuralgia (ischias), esontbajok (es.-szu, es.-törés), vér-betegségeknek etc. Kitűnő lakásokról, kényelemlről, szórakozásról gondoskodva van. Prospektusok, felvilágosítások ingyen.

A fürdőigazgatóság.

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE

COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

FEKETE JÓZSEF

nyilvános főgymnásiuma

és
 nevelőintézete

államérvényes bizonyítványok kiállításai jogával.

Az intézet 15 év óta áll fenn,

a főváros legegészségesebb vidékén, a budai hegyek mellett, a szabad, nagyterű Városmajornál

BUDAPEST, I., Krisztinaváros, Városmajor-u. 4. szám alatti

egészen ujonnan berendezett egyemeletes nagy házban. Tantermei, háló-, ebédlő- és társalgótermei tágasak, szellősek. A ház el van látva külön fürdőszobákkal s nagy kerttel s e mellett az ifjaknak játszó- és szórakozó helyül ott van a tőszomszédságban az árnyas nagy városmajor és a budai hegyek.

Az ifjak ez intézetben az osztály- és az érettségi vizsgálatokra a legalaposabban, szakértő tanárok vezetése mellett készítetnek elő.

A díjak igen mérsékeltek; magyaros házi koszt. Beiratások az egész szünet alatt eszközöltenek.

Kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldöm az ideai iskolai értesítőt.

FEKETE JÓZSEF

nyug. főgymnásiumi tanár és igazgató.

LIPIK JÓDFÜRDŐ SZLAVÓNIABAN.

Kitüntette: Budapest 1895. London 1892. Bécs 1894. Róma 1894.

Vasuti állomások: Pakratz-Lipik (déli vasut), menettérri jegyek 33% árengedménnyel és Okucsán (m. á. v.) zónatarifa.

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Allandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égalj.

A lipiki hév víz nagymennyiségű natrontartalmánál (magyar Ems), valamint magas hőfoka és jódos összeköttetésénél fogva ivó- és fürdő-kura gyanánt a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemű hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.), csúzos és kőszvényes bajoknál e forrás első helyen áll az európai források között, ugyiszintén mirigy- és vérbajoknál, görvéllyoknál, izzadmányoknál stb. is. Mint hivatalos fürdőorvos Dr. Marschalko Tamás működik.

Legnagyobb fényvel és pompával berendezett és szinpaddal ellátott gyógyterem, új étterem és kávéházi helyiségek nagy új gyógyszállodák. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnyékos park. Pompás és nagy fedett sétány bazárhelyiségekkel, a legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett porcellán, márvány és izzasztó fürdők, terjedelmes fürdőmedencék (Tepidarium).

Jódvíz széküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: Edeskuty L. Budapest; Ausztriában: Ungár S. Bécs, Jasomirgottgasse 4, Mattoni Henrik Bécs, Tuchlauben, valamint minden nagyobb droguistánál. — Bármily felvilágosítással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

Kénfürdő

TRENCSÉN-TEPLICZ

A felsőmagyarországi Kárpátok gyöngye, Tepla-Trencsén-Teplíc, vasuti állomástól 29 percnyire. Magyarország és Ausztria legerősebb kénfürdője, 28—31° R. természetes melegségű forrásokkal kőszvény, reuma, benuulás, neuralgia, isias sat. ellen. **Olesó és kényelmes.** Körülbelül 6000 fürdővendég látogatja, 6 állandó fürdőorvosa van. Májusban és szeptemberben szobáért, fürdőért és teljes ellátásért egy napra 3 frt.

Képes prospektusokat díjmentesen küld a grófi fürdőigazgatóság.

NEW-YORK

életbiztosító társaság.

Alapított 1845-ben, tisztán kölcsönösségen alapszik,

minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután részvényesi nincsenek az összes tőke és nyereségek a biztosítottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1895. évi zárszámadásból:

Aktívák összege	1k.	905,859,490
Évi bevétel	>	196,276,666
1895-ben a biztosítottaknak kifizetett	>	87,032,479
1895-ben kötött új üzletek összege	>	669,730,116
Főlöslég	>	124,580,448

Nincs másik kölcsönös biztosító társaság a világon, mely ily óriási főlöslég fölött rendelkezne. Fennállása óta New-York biztosítottjainak kifizetett 1,074.013.592 frankot. A New-York a művelt világ összes országaiban bir főlöklökkel.

Referenciák Magyarországon:

a magyar általános hitelbank, a magyar kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágosításokat ad:

A NEW-YORK

életbiztosító társaság magyarországi igazgatósága
 Erzsébet-körut 9—11. New-York palota.